БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 177 (10545) | 1964 оной июлиин 28, вторник | Сэн 2 мүнгэн

УГТАМЖЫН ЗЭРГЭЭР—УРГАСА

Задарюун томо залаатай, хүжэтэмэ бүдүүн эшэтэй шэниисын далай Буряад оронойнай нютаг бүхэндэ гэхээр долгилжо байна. Шанартай hайн үрэhөөр, эрхимээр элдүүрилhэн хүрьhэндэ саг соонь тарилтын хэгдэhэнэй, хура бороогой элбэгээр ороhоной ашаар ороohо таряанай, горохой, кукурузын болон бусад ургамалнуудай гараса хаа хаанагүй бахархамаар. Илангаяа минеральна үтэгжүүлгэ, наг шэбхэ ехээр хэрэглэжэ, газараа уhалhан, тарилтынгаа хойноhоо оролдосотойгоор харууhалhан ажахынуудта баян ургаса хүлеэгдэнэ. Итгэжэ манай республикын колхоз, совхозууд хүдөө ажахытаа ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ гэhэн КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринэ бэелүүлхэ талаар түрүүшын алхам хэбэ гээшэ.

Теэд энэ баян ургасаяа заашье гээлтэ хоролтодо оруулангүй хуряажа абаха, Эхэ орондоо 7 миллион пүүд ороohо таряа тушааха гэhэн социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргэхэ, үрэhэ хүрэнгөө хүсэд хүрэхөөр хаажа абаад, нийтынгээ адуу мал таряа талханай зүйлөөр хангаха гээшэ областной партийна организациин, колхоз болон совхозуудай, үйлэдбэриин управленинүүдэй, республикын бүхы ажалшадай дайшалхы хэрэг мүн. «Ургасын баянине амбаарта ороhоорнь сэгнэхэ» гэжэ арад зон дэмы хэлсэдэггүй. Хүдөө ажахын энэ шухала хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандажа, мууса бэлдэбэл, ургасаяа алдажашье болохо бшуу.

Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудай шэнэ ургасаяа богони болзорто, hайн шанартайгаар хуряажа абаха машина техникээр хангагданхай. Энэ жэлэй ургаса хуряалгада бүтээсэ ехэтэй «ЖВН-10», «ЖВН-6» гэхэ мэтын жаткануд түрүүшынхеэ олоороо хабаадахань. Мүн «СК-3» комбайнууд нэмэжэ абтанхай.

Энэ жэлэй эрхэ байдалые харгадаа абажа, республикымнай олохон ажахынууд ургаса хуряалгаяа түргэнөөр, поточно гуримаар үнгэргэхөөр түхеэржэ байнхай. Тиихэдээ тэдэнэр Ставропольска областиин механизаторнуудай түрүү дүй дуршалдэ түшэглэнэ.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Охин-Булагай совхоз амяарлан хадагдаха 4 мянган гектар таряагаа 52 часай туршада сабшажа, 78 час соо суглуулан сохижо абахаар бэлдэжэ байна. Охин-булагайхид «Темижбекский» совхозой механизаторнуудай дуршэл хэрэглэжэ, хадагдаха полиёо уридшалан бэлдэхэ, жатка, комбайнуудаа түргэн скорость дээрэ ябуулхаар түхеэрнэ.

Байгша ондо Борьёогой совхозой (Зэдэ) механизаторнууд эртынгэ ороohото ургамалнуудые бүхыдэнь амяарлан хуряахаар хараална. Тиихэдээ арбаад мянган гектар ургасаяа хүдэлмэриин 5 үдэртэ хадаад, мүн 5—6 үдэртэ хуряажа абахаар түсэблэнэ. Борьёогойхид хараалhан энэ түсэбөө хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ хүсэд аргатай. Энэ жэлэй ургаса хуряалгада бүтээсэ ехэтэй «ЖВН-10» тухэлэй 26 жатка, «ЖВН-6»—8 жатка ажаллаха юм. Мүн эндэ «ЖР-4,9», «ЖБ-4,6» жаткануд бии. Хүсэ ехэтэй энэ техникэрээ сүүдхэдэ 2 мянган гектар таряа амяарлан хадахаар. Тэрэние суглуулан сохихо хүдэлмэридэ бүтээсэ ехэтэй «СК-3», «С-6» тухэлэй 45 комбайн табигдахаар. Хуряалгын hүүлээр hолоомо суглуулха, намарай паар хахалха хүдэлмэридэ 20 гаран хүсэтэ трактор ажаллаха аргатай болонхой. Совхозой хүдэлмэришэд ороohо сэбэрлэхэ, хадагалха тоогуудаа заhабарилжа, үргэдхэжэ, тэндэхи хүдэлмэри үргэлжэдэнь оньhожоруулха түхеэрэлгэнүүдые тодхожо байна.

Тиигэбэшье республикын колхоз, совхозууд юрэнхы дээрээ ургаса хуряалгадаа үшөөл хангалтагүйгөөр бэлдэнэ. Илангаяа таряа хуряалгын машинануудай заhабарилга удаарна. Июлиин 20-ной байдалаар таряанай комбайн заhабарилха түсэб хахадлаашьегүй байhаар. Энэ шухала хүдэлмэри Улаан-Үдын, Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управленинүүдэй ажахынуудта ехээр унжагайранхай.

Ургаса хуряалгын техникэ заhабарилгые нобшоруулха гээшэ тон аюултай. Юуб гэхэдэ, энэ жэлдэ эртын ороohото ургамалнууд, горох урда жэлнүүдэйхиhээ нилээд ехэ таригдаад, бүхыдөө нэгэ жэгдээр эдеэшэжэ байна бшуу. Ушар нимэhээ колхоз, совхозууд ургаса хуряалгын техникэ заhабарилгада механизаторнуудаа олоор табижа, тэрэниие ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ уялгатай.

Мүнөө урда зүгэй аймагуудта эртэ таригдаhан горох эдеэгээ хүсэжэ байнхай. Хүдэриин «Дружба» колхоз горохоо амяарлан хадажа захалба гэhэн мэдээсэл ерээ.

Ургаса хуряалгые урагшатайгаар ябуулхын түлэ тэрэниие уридшалан нарин нягтаар түсэблэхэ, хуряалгын агрегадуудые хоёр хадаанта хүдэлгэхөөр механизаторнуудаар бүридхэхэ, трактор, машинануудай хойноhоо техническэ харууhа хэхэ шадабаритай хүнүүдые томилхо шухала. Илангаяа энэ жэлдэ республикын колхоз, совхозууд ургасаяа түргэнөөр, поточно гуримаар хуряадаг ставрополиинхидай дуршал үргэнөөр хэрэглэхээр хараална бшуу. Энэ ушарта ургаса хуряалгын бүхы хүдэлмэриие нарин нягтаар түсэблэхэ эрилтэ табигдана ха юм. Тэхэтэй хамта энэ түрүү арга ябажа хэрэглэхэ талаар механизаторнуудай дунда hуралсал эмхидхэхэ, бодото дээрэнь тэдэнэртэ харуулжа үгэхэ семинарнууд үнгэргэгдэхэ ушартай.

Шэнэ ургасын дээжэ тушаажа абаха эмхи зургаанууд баhал эршэмтэйгээр бэлдэхэ уялгатай. Колхоз, совхозуудhаа ороhон ороohо таряа, хартаабха, овощ гэхэ мэтэнүүдые үдэр hүнигүй абахаар бэлэн байха болоно.

Үйлэдбэриин управленинүүд, хүдөөгэй парткомууд, партийно-гүрэнэй хиналтын бүлэгүүд эдэ үдэрнүүдтэ колхоз, совхозуудай ургаса хуряалгада хэр бэлдээд байhыень нарин шалгажа, элиршэлэгдэhэн дутагдалнуудые дары усадхаха хэмжээ абаха үүргэтэй. Угтамжын зэргээр лэ ургаса абтаха бшуу.

ГУРБАН ХУБИНЬ hҮРИЛЭГДӨӨ

КАБАНСК. (**Июлиин 27. Телефоноор абтаба**). Үбhэ тэжээл элбэгээр бэлдэхэ зорилго табиhан яруунынхидай үүсхэлые дэмжэхэдээ, «Заветы Ильича» колхозой гэшүүд энэ жэлдэ 15 мянган 945 центнер үбhэ бэлэдхэхээр хараалаа hэн. Үбhэ хуряалга дээрэ эмхидхэгдэhэн тусхай звенонууд түрүүшын үдэрhөө ажалаа hаадгүйгөөр ябуулжа, бүхы абтаха үбhэнэйнгөө дүрбэнэйнь гурбан хубиие гэхэ гү, али 4 мянга 900 центнер үбhэ hүрилөө.

Тэжээл бэлэдхэлгые түргэн зуураар дүүргэхын түлэдэ колхозой правлени, партийна организаци социалис мүрысөө hайнаар эмхидхээ. Үбhэ хуряалгын эхинhээ хойшо ажалай дүн хоёр дахин согсологдожо, түрүүшүүл урмашуулагдаhан байгаа. Бригада хоорондын мүрысөөндэ колхозой 5-дахи бригадынхид түрүү hүури эзэлээ. Тус бригадынхид тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 51 процент дүүргэнхэй. Бүхыдөө 1285 центнер үбhэн бэлдэгдээ.

Ажалай түрүүшүүл үдэрhөө үдэртэ олошорно. Гар хажуурша Василий Красиков, Агафья Мезелцева гэгшэд даалгабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэдэг. Мүрысөөнэй дүнгөөр эдэнэр мүнгэн шанда хүртөө юм. Социалис мүрысөөнэй гуримаар бригада хоорондын ажалай дүн 10 хоноод лэ гаргагдажа, түрүү бригадада 15 түхэриг шан үгтэнэ.

Үбhөө хуряажа абахынгаа хажуугаар тус колхозойхид силос даража эхилэнхэй. **А. АНАНЬЕВ.**

ТҮРҮҮШЫН 450 ТОННО

МУХАР-ШЭБЭР. (**Телефоноор абтаба**). Манай «Эрдэм» совхоздо мүнөө жэл 32 мянга гаран тонно шэмэтэ тэжээл бэлдэгдэхэ юм. Мүнөө совхозоймнай хоёр отделенидэ силос даралга эхилэнхэй. Бүхыдөө 450 тонно силос дарагдаа.

Үнгэрэгшэ субботодо энэ хүдэлмэри хоёрдохи отделенидэ эхилэhэн юм. Нэгэ үдэр хахад соо эндэ 200 гаран тонно силос дарагдаа. Поли дээрэhээ холимог ногоон hолоомо сабшалга, шэрэлгэдэ 2 комбайн, 4 автомашина хүдэлнэ. Хүдэлмэринень механизатор Иван Богомазов эрхилнэ. Шэнэстын 1-дэхи отделенидэ силос даралгада баhал эдэ техникэ ажаллана.

В. ИЖЕВСКИЙ,
«Эрдэм» совхозой главна агроном.

ЕХЭ АМЖАЛТА ХҮСЭНЭБДИ, КУБА

Нүхэд Н. С. Хрущев, А. И. Микоян, нүхэд Фидель Кастро Рус болон Освальдо Дортикос Торрадо гэгшэдтэ телеграмма эльгээжэ, революционно hайндэр — «Национальна восстаниин үдэртэй» дашарамдуулан, Кубын хүтэлбэрилэгшэдые, баатарлиг Кубын аха дүү бүхы арадые халуунаар амаршалба.

Эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байхын түлөө тэмсэлдэнь, США-гай эзэрхэг түримхэй империалис бүлэгүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэнь Кубын аха дүү арадта Советскэ Союз саашадаашье туhа болон дэмжэлгэ хүргэжэ байхаар шиидэнхэй гэжэ телеграмма соонь хэлэгдэнэ.

СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэрэй хүндэлэлдэ Колонно зал соо болоhон баярай суглаан

МОСКВА, июлиин 25. (ТАСС). Мүнөөдэр Союзуудай байшангай Колонно зал соо баярай суглаан болоо. Энэ суглаан СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэртэ зорюулагдаа. Тэндэ Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэд Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой сэрэгшэдтэй уулзаба.

Суглаанай президиумдэ — СССР-эй Оборонын министр Советскэ Союзай маршал Р. Я. Малиновский, Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой политическэ главна управлениин начальник Армиин генерал А. А. Епишев, Советскэ Союзай маршал Н. И. Крылов, Флодой адмирал С. Г. Горшков, адмиралнууд В. А. Касатонов, Н. М. Харламов, В. М. Гришанов, В. А. Андреев, Н. И. Виноградов, Советскэ Союзай маршалнууд Ф. И. Голиков, К. К. Рокоссовский, КПСС-эй Центральна ревизионно комиссиин түрүүлэгшэ Н. А. Муравьева, СССР-эй судна байгуулгын талаар Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ СССР-эй министр Б. Е. Бутома, ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь А. И. Камшалов, Сэрэгэй маршалнууд, Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой генералнууд, офицернүүд hууба. Хүндэлэлэй президиумдэ нүхэр Н. С. Хрущев толгойлогшотой КПСС-эй Центральна Комитедэй Президиум ехэ дэбжэлтэтэйгээр hунгагдана.

Баярай суглаае КПСС-эй Москвагай городской комитедэй секретарь Р. Ф. Дементьева нээгээ.

Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэр тухай элидхэл СССР-эй Оборонын министрэй орлогшо Далайн-Сэрэгэй Флодой главна командалагша С. Г. Горшков хээ.

ЯАХАДАА ИИМЭ БАЙДАЛ ТОХЁОЛДООБ?

Силос даралга дээрэhээ

— Совхоздотнай силос даралга эхилжэ байна гү?—гэжэ Үдын совхозой главна агроном Василий Степанович Сабылинhаа асуухадамнай:

— Зарим фермэнүүдтэ силос дарагдажа эхилээ. Илангаяа хоёрдохи фермэ дээрэ энэ хүдэлмэри hайнаар эмхидхэгдэhэн hурагтай,—гээд үгмаг харюусаба.

Тарбагатайhаа тиимэшье холо бэшэ газарта силостэ дарагдаха ногоон hолоомон сабшагдажа байна. Үргэн полиин дундуур силос хуряадаг комбайнай ябаха харагдана. Хажуугаарнь ябалсаhан нэгэ автомашина кузов соогоо дүүрэн ашаатай болошо, тосхон тээшэ шэглэн ошоно. Тиигээд комбайнhаа гараhан hолоомо ашаха ондоо автомашина байбагүй, энэ үедэ механизаторнууд машинаяа полиин дунда байлгажархёод, хүлеэхэ баатай болоно. Полиин нүгөө захада баhа нэгэ комбайн зогсошонхой.

Нэгэ агрегадтань тракторист Иван Капорский ажаллана. Совхозой түрүү комбайнер ябаhан хүн. Тэрээнтэй сугтаа Нина Бакирова ажаллаhаг —автомашинада ногоон hолоомо тээлсэдэг.

Юундэ иимэ байдал үзэгдэнэб гэжэ биданэй hонирхоходо:

— Автомашинанууд үгы. Манай агрегадта оройдоол нэгэ автомашина хүдэлдэг. Комбайниие hаадгүйгөөр ябуулхын тулада 3—4 автомашина хэрэгтэй. Теэд мүнөө ажаллаха хайран сагаа миил гээжэ, ганса автомашинаяа hөөргөө ерэхыень хүлеэнэбди,—гээд механизаторнууд мэдүүлнэ.

Нүгөө агрегадтань баhал иимэ байдал ушараад, хүнүүдынь час шахуу ажаллангүй байлсана.

— Дүрбэдэхи үдэрөө ажаллажа байнабди. Энэ үедэ биратай юумэ хэгдээшьегүй. Силосэй hолоомо зөөхэ автомашинанууд үсөөн дээрэhээ хүдэлмэримнай урагшаа ябанагүй. Хэрбээ энээнэ hаатуулаагүй юумэ hаа, үдэртэ 8—10 гектар сабшаха байгаабди,—гэжэ механизаторнууд Михаил, Владимир Скворцовтон хөөрэлдэнэ.

Силосэй дарагдажа байhан газартань ерэхэдэмнай, тоо бүридхэгшэ Н. Афанасьеваhаа ондоо хүн үгы.

Полинууд дээрээ иимэ байдал тохёолдоод байхада, фермые эрхилэгшэ болон совхозой хүтэлбэрилэгшэдшье ябажа, хэмжээ абанагүй. Совхозой главна агроном нүхэр Сабылинай хэлээшээр «эгээл hайнаар» ажаллажа байдаг газартань ерэхэдэмнай иимэ байдал үзэгдэнэ ха юм даа.

В. ЖИМБЕЕВ.

Хори.

Тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 1,5 дахин дүүргэхэ гэжэ республика доторoo үүсхэл гаргаhан Яруунын аймагайхид ажалаа hаадгүйгөөр эмхидхэжэ, ажалай ехэ амжалта туйлана.

Энэ хүдэлмэриие hайнаар үнгэргэжэ байhан ажахынуудай нэгэн — Яруунын совхоздо үбhэ хуряалга оньhожоруулагданхай. Илангаяа совхозой 2-дохи отделенидэ ажалынь бүришье урагшатайгаар ябана. Эндэ үбhэ сабшаха, hүрилхэ хүдэлмэри оньhон аргаар хэгдэдэг. Тиимэhээ ажалайнь бүтээсэ горитой дээшэлнэ. Сабшагдаhан үбhэн удаан саг соо байлгагдангүй, hүрилэгдэжэ абтадаг юм. Энэ зурагай нэгэндэ (зүүн гарhаа) механизатор Мулонов оньhото техникын хүсөөр үбhэ hүрилжэ байна. Энэ нүхэр даалгабаряа үдэр бүри дүүргэдэг. Хоёрдохи зурагтань бригадын ажалшан нүхэр Герасимов үбhэ тармалгада хабаададаг. Ажал дээрээ магтаалтай хүн.

Ф. СОРОКИНОЙ фототекст.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ЭКОНОМИКЫН ХҮГЖЭЛТЭ

1964 ОНОЙ ТҮРҮҮШЫН ХАХАДТА БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫ ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЫН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэл

I. ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Буряадай АССР-эй промышленностиин валова продукци гаргаха түсэбынь байгша оной түрүүшын хахадта 103 процент дүүргэгдэhэн, тэрэ тоодо Буряадай АССР-эй газар дээрэ оршодог Зүүн-Сибириин совнархозой предприятинуудай түсэбынь 102 процент, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй промышленностиин түсэбынь 104 процент дүүргэгдэhэн байна.

Валова продукци гаргалтын хэмжээн 1963 оной түрүүшын хахадтай сасуулбал 11 процентээр дээшэлээ, тэрэ тоодо Зүүн-Сибириин совнархозой предприятинуудта—15 процент дээшэлээ.

Зүүн-Сибириин совнархозой зарим комбинат болон предприятинууд, министерствэнүүд болон зургаанууд 1964 оной түрүүшын хахадта түсэбөө иигэжэ дүүргээ; валова продукци гаргаха хэмжээнь иигэжэ хубилаа:

	1964 оной түрүүшын хахадта түсэбэй дүүргэлтэ процентээр	1963 оной түрүүшын хахадтай сасуулбал 1964 оной түрүүшын хахадта процентээр
Зүүн-Сибириин совнархозой комбинадууд болон промышленна предприятинууд		
Зэдын комбинат	101	99,6
«Татарский ключ» гэжэ карьер	112	124
Ципиканай приискын управлени	103	92
Галуута-Нуурай шахтоуправлени	110	106
«Электромашина» завод	102	124
«Буряткабель» завод	96	124
«Теплоавтоматика» завод	102	108
Улаан-Үдын шэгнүүр заhабарилгын завод	100,2	100,7
Модоной станогуудые бүтээдэг Сэлэн-Дүүмын завод	100,1	99,6
Маталлаар хэгдэhэн зүйлнүүдые гаргадаг Кировэй нэрэмжэтэ завод	99	89
Автомобильнуудые заhадаг Элхиин завод	95	115
Мебель гаргадаг, модо болбосоруулдаг Буряадай комбинат	101	110
«Забайкаллес» комбинат	101	108
Улаан-Үдын шэлэй завод	106	128
Цемент, шифер гаргадаг Тимлюйдэхи завод	100,1	101
Барилгын материалнуудые гаргадаг Татауровай комбинат	103	126
Улаан-Үдын хирпиисын завод	102	92
Улаан-Үдын мяха-консервын комбинат	100,3	99,7
Ликер архи гаргадаг Улаан-Үдын завод	104	96
Улаан-Үдын спиртын завод	94	82
Бэшүүрэй саахарай завод	100	129
Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрика	105	108
Трикотаж утаhа ээрэдэг Хяагтын фабрика	105	117
Хяагтын гуталай фабрика	100,3	102
Сүхын арhанай завод	101	104
Сабхи, hээы гутал гаргадаг Улаан-Үдын фабрика	101	117
Улаан-Үдын оёдолой фабрика	106	72
Галуута-Нуурай оёдолой фабрика	106	165
Ноohо угаадаг фабрика	69	—
Байкалрыбтрест.	**105**	**97**
Бурнадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй промышленность	**104**	**98**
тэрэ тоодо:		
Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй промышленностиин министерство	102	100,2
Хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха управлени	107	95
Союзна республикын министерствэнүүд болон зургаануудай промышленность	**103**	**104**
тэрэ тоодо:		
Улаан-Үдын мелькомбинат	98	81
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй даргадэхи хэблэлэй талаар управлени	106	108
Шэнэ-Бряниин механическа завод	97	113
hү худалдан абадаг, боловсруулдаг Буряадай республиканска управлени	109	112
«Главвостоксибстройн» предприятинууд	98	114
тэрэ тоодо:		
Барилгын Буряадай управлени	102	123
«Бурятцелинстрой» трест	91	100
Союзна мэдэлэй промышленность	**106**	**114**
тэрэ тоодо:		
Улаан-Үдын локомотив-вагон заhадаг завод	105	112
Түмэр-бетон зүйлнүүдые бүтээдэг Таловкын завод	123	153
«Бурятэнергиин» районно управлени	107	114

Совнархозой, министерствэнүүд болон зургаануудай доро дурсагдаhан предприятинууд валова продукци гаргаха түсэбөө дүүргээ, үлүүлэн дүүргээ, гэбэшье промышленна продукциин зарим зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха түсэбөө дүүргээгүй.

Жэшээнь, Улаан-Үдын шэгнүүр заhадаг завод түмэр оронуудые гаргаха түсэбөө дүүргээгүй; мебель гаргадаг, модо болбосоруулдаг Буряадай комбинат шахтануудта хэрэглэгдэдэг тулгануудые, барилгада, мүн мебель хэлгэдэ хэрэглэгдэдэг хюрөөдэмэл модые; цемент, шиферэй завод — шифер гаргаха түсэбөө, барилгын материалнуудые бүтээн гаргадаг Татауровай комбинат—хирпиисэ, барилгын избёосхо гаргаха түсэбөө, Хяагтын гуталай фабрика—арhан гутал гаргаха; сабхин, hээы гуталай фабрика—hээы гутал гаргаха түсэбөө, Байгалай рыбтрестын предприятинууд загаhа бариха түсэбөө дүүргээгүй.

Хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха управлениин предприятинууд шлакоблогуудые, хирпиисэ, оёмол зүйлнүүдые, хүнүүдэй захилаар хубсаhа оёхо, үхибүүдэй үмдэхэ арhан гутал гаргаха, металлаар хэгдэhэн зүйлнүүдые заhабарилха түсэбөө дүүргээгүй.

Буряадай барилгын управлениин предприятинууд хирпиисэ, хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые, хюрөөдэгдэhэн модо, шлакоблогуудые гаргаха, барилгын модо зөөхэ түсэбөө дүүргээгүй.

Түмэр-бетон зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг Таловкын завод гэрэй ханада хэрэглэгдэхэ панельнүүдые гаргаха түсэбөө дүүргээгүй.

1964 оной түрүүшын хахадта промышленна продукциин гол шухала зүйлнүүд иигэжэ үйлэдбэрилэгдөө:

	1964 оной түрүүшын хахадта бүтээн гаргагдаhаниинь	1963 оной түрүүшын хахадтай сасуулбал 1964 оной түрүүшын хахадта проц.
Нүүрhэн—миллион тонноор	0,5	107
Электровозуудые заhалга (тоогоор)	120	125
Пассажирска вагонуудые заhалга тоогоор	501	110
Барилгын материалнуудые шэрэлтэ (колхозуудай шэрэhые хараада абангүйгөөр) миллион кубическа метрээр	2,0	102
Хюрөөдэмэл модон (колхозуудай хюрөөдэhые тоодо абангүйгөөр) мянган кубическа метрээр	536	109
Хирпиисэ (колхозуудай хэhые хараада абангүйгөөр) миллион хэhэгээр	34,5	91
Цемент	—	102
Шифер—миллион хэhэгээр	72,0	96
Хабсаргагдамал түмэр-бетон зүйлнүүд болон детальнууд—мянган кубическа метрээр	57,1	142
Сонхын шэл—миллион дүрбэлжэн метрээр	4,1	126
Ноohон бүд—мянган дүрбэлжэн метрээр	1033	99,1
Трикотаж дотор хубсаhан—мянган хэhэгээр	1162	113
Трикотаж гадар хубсаhан—мянган хэhэгээр	247	115
Арhан гутал—мянган пaараар	78	120
hээы гутал—мянган пaараар	147	108
Хубсаhа угаадаг машинанууд—мянган хэhэгээр	60	112
Автомобильда тодхогдоhон кранууд	268	129
Мебель (түмэр оронуудые хараада абангүйгөөр) миллион түхэригөөр	2,6	107
Түмэр оронууд—мянган хэhэгээр	58	120
Мяхан (гүрэнэй нөөсэhөө) мянган тонноор	3,6	101
Колбаса—мянган тонноор	1,9	102
Баригдаhан загаhан—мянган тонноор	1,7	87
Малай тоhон (гүрэнэй нөөсэhөө)—мянган тонноор	1,2	115
Үдхэн hүнhөө бүйлүүлагдаhан продукци hүндэ оруулжа бодоходо (гүрэнэй нөөсэhөө)—мянган тонноор	14,6	110
Кондитерска зүйлнүүд—мянган тонноор	2,4	111
Элдэб зүйлэй консервэ—миллион условно баанха	17,3	125

Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта

АГИТАТОРАЙ ХӨӨРӨӨН

БАЯН КОЛХОЗ ЕХЭ ПЕНСИ ТҮЛЭХЭЛ

Ажалшадта баяр жаргал асарһан совет хуулиин баталагдажа байхада, зунай нэгэ намжаа үдэшэ Мухар Шэбэрэй «Знамя Ленина» колхозой клуб соо үнэн сэдьхэлэй, дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болобо. Энээнэй удха тухай хэлэхынгээ урда тээ нэгэ имэ ушар тэмдэглэе:

Ажалай һүүлээр колхозой гэшүүд клуб соогоо сугларжа байна. Хонишод, һаалишад, мүн үндэр наһатадшье эндэ бии. Энэ зал руу харахада, колхозой байгуулалтын түүхэ намтарые бүрин хүсэдөөр хөөрэжэ үгэхэ бүхы үеын хүнүүд эндэ бии хэ бэртэй. Нютагтаа колхоз байгуулалсажа эхилһэн, мүнөө далаад наһатай Дашабал Будаев түрэл колхозойнгоо «түүхэ» гэжэ алдартай эндэ һуулсана. Энэ хүмнай наһатай болобоб гээд «зэб сэгээ»—ажалайнгаа түлхюур орхёогүй, хүдэлмэрилһөөр. Имэ «пенсионернүүд» эндэ олон. Эндэ сугларһан хүнүүд хүгшэн залуугүй хоорондоо хөөрэлдэнэ, һанамжаяа андалдана. Богоёнор хэлэхэдэ, бултадаа хүхюун баяртайнууд.

Колхозой 6-дахи бригадын партийна эхин организациин секретарь, агитатор нүхэр **Б. Ц. Цыренов** хөөрэлдөө хэбэ. Ярилдаанайнь темэ—колхозниугудта тэдхэмжэ, пенси олгохо тухай нүхэр Н. С. Хрущевой СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ хэһэн элидхэлэй нэгэ бүлэг.

—Эдэ үдэрнүүдтэ совет хүнүүдэй, тэрэ тоодо бидэнэрэйшье сэдьхэл бодол, хүсэл эрмэлзэл Кремлиин Ехэ эрдон тээшэ зорюулагданхай байба,—гээд, агитатор нүхэр Цыренов нүхэдтөө хандаба.—Сессиин материалнуудые уншаад байхада, ехэ һонин бодомжонууд толгойдо ороно.

АЖАХЫН ХҮГЖЭЛТЫН ЗЭРГЭЭР...

Яахадаа эгээ мүнөө колхозниугудта гүрэнэй зүгһөө пенси үгэхэ аргатай болооб гэһэн асуудалые тодорхойлжо туршая.

Манай гүрэнэй экономико шэнэ орьёл өөдэ дорюунаар дабшана. Илангаяа һүүлэй арбан жэлэй хугасаа соо хүдөө ажахын үйлэдбэри ямар ехэ алхам хээ гээшэб! Энээнэй ашаар колхозуудай ажахы бэхижэнги, шанга шадалтай болоо. Энээниие гэршэлхын тулада тоо баримтануудые эндэ дурдалташьегүй ха. Бидэнэр бултадаа өөһэдынгөө нюдөөр хаража, бэе дээрээ үзэжэ байнабди. Энээниие манай колхозой бодото жэшээ толи мэтээр харуулжа үгэхэ байна. Арбан жэлэй саада тээхи байдалаа һанаад үзэебди. Тэрэ үедэ манай колхозой орондо хэдэн жэжэхэн ород, буряад ажалшадтай артельнууд байгаа. Энэ шэгээрээ бүри һая болотор байһанаа хэдыхэн жэлэй саада тээ нэгэдэжэ, томодхогдобо һэмнайбди.

Манай ажахын гол һалбари—хонин ажалһаа мүнөө жэлдэ абтаһан нооһые тэрэ үеынхитэй сасуулха болоо һаа, арбаад шахуу дахин ехэ байха. Мүнөө жэлдэ гүрэндэ нооһо худалдаха түсэб холо үлүүлэн дүүргэгдэө. Гурбан зуугаад центнер нарин, нарибтар нооһон гүрэндэ тушаагданхай. Колхозой бүхы мүнгэн олзын 40 шахуу процентнь хонин ажалһаа ороно.

Манай колхозой ажахын урагшатайгаар хүгжэжэ байһан тухай үшөө ондоо тоонуудые дурдалтай гү? Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб болзорһоо хахад һара урид дүүргэгдөө. Мүнөө үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

Мүнөө жэлнай хүдөө ажахын үйлэдбэридэ онсо шэнжэтэй. Тэрээниие ашаг ехэтэй болгохын түлөө доботолго орон доторнай хаа хаанагүй эхилэнхэй. Энэ жэлэй хабар хадаа энэ доботолгын эхин байба. Түгэс хүсэтэ техникээ хүллэжэ гарахадаа манай механизаторнууд хэдыхэн хоног соо тарилгаяа дүүргээ һэн. Хушуун-Үзүүрэй 90 гектар поли дээрэ кукуруза тариһые зураглаха болоо һаа, үльгэр түүхэдэл адлирхуу байха. Нэгэ сүүдхэ соо үдэр һунигүй түгэс техникын абяан хүхинэхэдөө унэхөөрөө һүрөөтэй байба һэм шуу. Арбан жэлэй саада тээ ямар техникэтэй байгаа бибди?!

Зал сооһоо: тиимэ-э тиимэ!

Һүүлшын арбан жэлэй түүхэ намтарайнгаа хуудаһа нэгэ нэгээр ираа һаа, хэлэхэ, тоолохо юумэн барагдашагүй олон байха. Тиин бидэнэр алхам бүхэнөө, амжаһан туйлалта бүхэнөө шүүжэ, хаража үзэхэ ёһотойбди. Юундэб гэхэдэ, колхозоймнай ажахы орьёл өөдэ дабшажа ябана, гүрэнэй зүгһөө пенси тэдхэмжэ бии болобо, юрэдөө бэеэ ехээр зобоонгүйшэг ябахаар саг болоо бэшэ гү гээд зарим нэгэн бодомжолжо болохо. Бүхы юумэмнай ажалай, оролдолго хэшээлэй ашаар бүтэдэг байһаниинь бүгэдэндэ мэдээтэй. Энэ али тодо ойлгомжо юундэ дабтанабши гэхэдэ, зарим хүнүүднай даалгагдаһан хэрэгтээ хайша хэрэгээр, хүнгөөр хандадаг байна. Шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон, дутагдалнууд тохёолдоһоор. Ажахынгаа бүхы һалбаринуудые ашаг ехэтэй болгохын тулада үшөө ехэ юумэн хэгдэхэ зэргэтэй. Хэхэ аргатайшьебди. Жэшээлхэдэ, үбгэ һамган Степановтан шубуу үсхэбэрилгые ашаг ехэтэй болгожо шадаа. Энээнэй ашаар гүрэндэ үндэгэ худалдаха хахад жэлэй түсэб холо үлүүлэн дүүргэгдэнхэй.

Колхозниугудай хэшээл оролдолго гаргаһанай ашаар таряа талханай, үбһэ ногооной баян ургаса ургажа байна. Тиин энээндэмнай тэнгэри туһалалсаа—бороо хуратай байгаа гэжэ мэдэжэ байнабди. Богонёор хэлэхэдэ, ажахынгаа бүхы һалбаринуудые ашаг ехэтэй болгохо, шанаржуулха талаар нилээд ехэ юумэ хэхэ болонобди гэжэ ойлголсое.

Сесси дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэл, баталан абтаһан Хуулиин уншахадаа нэгэ имэ юумэндэ анхаралаа хандуулаа ёһотойт. Колхоз бүхэнэй экономикын хүгжэлтын хэмжээнэй зэргээр колхозниугудтань пенси үгтэхэ гээд эдээн соо хэлэгдэнхэй.

Пенсионер Д. Иванов. Ахир муушаг ажахытай колхозой гэшүүд хүгжэнги ажахытай колхозойхидһоо бага пенси абаха жэшээтэй болоно бээ?

Агитатор. Тиимэ болонол даа. Манай колхоз «Путь Ленина» колхоз хоёрой олзо доход ондоонууд байха. Тиимэһээ колхозниугуудынь адли пенси абажа шадахагүй болоно. Ондоогоор хэлэхэдэ, ажахынгаа хүгжэлтын түлөө колхозник бүхэн харюусалгатай байха зэргэтэй.

БУЛТАДАА ХАРЮУСАЛГАТАЙ

Баталан абтаһан Хуули соо гайхамшагта имэ үгэнүүдые уншанабди: «Колхозниугудые социальна талаарнь хангалгын гүрэнэй гурим тогтоохадо, колхозно таряашаднай бүри урматай һайнаар ажаллахаяа урмашан оролдохо, хүдөө ажахын продуктнууд улам ехээр абтадаг болохо байна».

Ажалша хүнүүдые материальна талаарнь урмашуулха гээшэ манай ажабайдалай гайхамшагта хуули ёһон боложо заншанхай. Энэ гурим хадаа гансахан ажалай түлбэридэ бэшэ, харин пенси олгохо хэрэгтэ сэхэ хабаатай гэжэ эдэ документнүүд дээрэһээ ойлгогдобо. Энэмнай юу харуулнаб гэхэдэ, совет хуулиин һайн һайхан шэнжэтэй, гуманизмын үзэлөөр, ажалша хүн тухай анхарал оролдолгоор нэбтэрэнги байһые гэршэлнэ. Энэ ушар хадаа Совет гүрэнэй, социализмын гайхамшагта илалтануудай нэгэн мүн.

Пенсионер Дашабал Будаев. Хүнэй ажал хэһэн стажаар, салин хүлһэнэй хэмжээгээр пенси олгохо гэнэбди. Теэд хэдыхэн лэ жэлэй мүнгэн түлбэри абадаг болонги ха юмбибди. Салингай хэмжээн ямаршуугаар тодорхойлогдохо болоноб?

Агитатор Цыренов. Ажалта үдэрые мүнгэндэ оруулаад, салингай хэмжээн тодорхойлхо болоно.

—Ажал хэһэн лэ байгаа һаа, тэрэнэй түлбэриин хэмжээн гаргагдахал байха даа,—гээд, зал сооһоо хэншьеб дуугарна.

Агитатор. Тиимэл даа. Һайнаар хүдэлөө һаа ехэ пенси абаха гээд энэ элидхэл соо али тодоор заагданхай. Колхозой хамтын суглаан гэшүүндээ пенси олгохо тухайда зууршалха байна. Игэхэдээ энэмнай олоной дуугаар шиидхэгдэхэ болоно. Залхуу хойрог, хамтынгаа зөөриие арьбадхахын, ажахыгаа хүгжөөхын тулада оролдодоггүй, хамар дороо хара амяа хараад ябадаг хүнүүдтэ пенси үгэхэгүй гэжэ шиидхэхэ эрхэтэй.

Ниитынгээ ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ колхозник бүхэнэй үүргэ харюусалга улам дээшэлүүлхэ талаар энэ шэнэ Хуули ехэ удха шанартай байханъ лабтай. Хүн бүхэн даалгагдаһан хэрэгтээ үнэн сэдьхэлһээ хандадаг болохо гэһэн эрилтэ онсо удхатайгаар табигдана гэжэ энээн дээрэһээ ойлгогдоно. Теэд бултадаа үндэр дээдэ мэдэрэлтэй болообди гэхэ аргагүй байнабди. Колхозой зөөриин хохидолдо орожо байхадань хайхардаггүй, һанаа амараар хандадаг: «харин энээндэ колхозой ноёд һанаагаа зобог лэ, яахамнайб, намһаа саагуур, наранһаа наагуур...» гэдэг хүнүүд манай дунда бии байха. Хонишод Артамон Гусляков Трофим Сучков хоёр ондо ондоо үрэ дүнгүүдтэй. Түрүүшынь хонишон малаа гарзалуулаа, нүгөөдэнь малаа һайнаар хаража байдаг. Үгышье һаа, Даша Сангаев В. Цырендашиев гэдэгүүдэй ажалай дүн мүн лэ хоёр ондоо. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Семеновой харуулһан үшөө нэгэ жэшээ дурдая. Зарим нүхэдnай хомхой хобдог сэдьхэлтэй ябадаг. Үбэлэй сагта мал дээрэ хүдэлдэг зарим хүнүүд өөһэдынгөө үмсын үнеэ, малнуудые таһа шахажархидаг. Хэнэй үбһэ тэжээл гаргашалагданаб? Хамтыншье үбһэн, зелёнко, таряа талханай зүйл хомхойшуулай хото руу орошоно ха юм даа. Имэ ябадалтай шууд шангаар тэмсэхэ хэрэгтэй.

Адли тэгшээр түлбэри хубааха гээшэ манай ажабайдалай дайсан гээшэ гээд, нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл соо заагданхай. Теэд манайда энэ дутагдал зайсуулагданхай гү? Үшөөл уды. Хонин ажал дээрэ заримандаа таамагаар бэшээд, түлбэри—салин үгэхэ ёһо бии байһаар. Тиимэһээ хонишодой бригадануудта тоо бүридхэл улам нарижуулха, тиигэжэ хэһэн ажалайнгаал түлөө хүн түлбэри абадаг болог лэ.

Эгээл гуманна Хуулиин баталан абтаад байхада, энээн тухай хөөрэлдөө хэһэн аад, дутагдалнууд тухайдаа олон табан юумэ дурдана гэжэ хүн бү һанаг. Бүхы юумэндээ шүүмжэлхы ёһоор хандаагүйдэ аргагүй.

Ажал хэрэгтэ үнэн сэхээр хандадаг, гайхамшагта амжалта туйладаг хүнүүд манайда олон. Жэлһээ жэлдэ ехэ нооһо, олон хурьга абажа ябадаг түрүү хонишод Даша Сангаев, Чимит-Цырен Гомбоев, сүүдхэдээ килограммһаа үлүүтээр малаа таргалуулжа ябаһан Артамон Фадеев, Козлов, түрүү һаалишан Борис Бадмаев гээд түрүүшүүлые тоолохо болоо һаа, дүүрэн. Эдэнэрэй баян хэшэгтэй гараар мал ажалай продукци жэлһээ жэлдэ ехээр абтана. Механизаторнуудтаряашалай ажалай үрэ дүнгүүдые шэниисын полинуудай үндэр баян ургаса гэршэлжэ байна.

Мүнөө хүдөө ажахыда халуун хаһа оронхой. Үндэр наһатай болоһон пенсионернүүдшье шадал зэргээрээ хүдэлнэ. Жэшээнь, гансахан 6-дахи бригадада 53 пенсионернүүд бии. Эдэнэрэй олониинь үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ, бэшэшье ажалда шадал зэргээр хабаадана.

Асуудал. Манай колхоз хэды шэнээн мүнгэ пенсидэ һомолно гээшэб?—гээд зал сооһоо һурана.

Агитатор. Пенсидэ, саг зуура ажал хэдэггүй колхозниугудта, нарайлһан һамгадта түлэхын тулада колхоз жэлдээ 54 мянган түхэриг нёдондо һомолһон байна. Мүнөө жэлдэ колхоз олзынгоо 2 процентые пенсиин жасада оруулха бээ. Үнгэрэгшэ жэлдэ колхоз 1 миллион шахуу мүнгэн олзо оруулһан байна. Энээнэйнгээ 45 процент хараатайе (440 мянган түхэриг) колхозниугудай ажалай түлбэридэ гаргашалдаг юм. Бэшэниинь колхозой экономико хүгжөөхэ хэрэгтэ, ниитын жасада зорюулагдана. Юрэнхыдөө мүнгэн зөөримнай ехэ боложо байнхай. Салин саг соогоо түлэгдэдэг. Колхозниугудай салин ехэл боложо байна. Гол мэргэжэлтэд—хонишодой һара бүриин салин дунда зэргээр 92 түхэригөөр нёдондо жэгдэрээ һэн.

Колхозой газар дээрэ байһан һууринуудые харахада булта шэнэ гэр байранууд, һургуулинуудай, клубуудай болон соёл гэгээрэлэй бусад эмхи зургаануудай шэнэ байшангууд сайбайн харагдажа байдаг. Һүүлэй 4—5 жэлэй туршада һургуулиин 6 байшан, мастерскойнуудай, хамтын байрануудай, столовын гэрнүүд баригданхай. Багша хүн хадаа би энээндэ илангаяа ехээр баярланаб. Эдэ бүгэдэмнай колхозой экономикын хүгжэлтын, мүнгэн олзын ехэ боложо байһанай баһа нэгэ гэршэ мүн болоно. Имэл даа, һүүлэй арбаад жэлэй хүгжэлтын зарим тэды дүнгүүд.

Колхозниугудта пенси олгохо гурим, хэды наһатайһаа үгтэхэб гэхэ мэтэнүүд Хуули соо заагданхай. Тиимэһээ эдээниие дабтаһанай хэрэггүй ха. Материальна талаарла урмашуулха ёһо гурим хадаа манай бүхы ажабайдалай таһаршагүй хуби болонхой гэжэ хөөрөөнэйнгөө эсэстэ тобшолхоор байна. Эгээл энэ ёһо гуримаар нэбтэрэнхэй шэнэ Хуулинууд баталан абтаад байна, нүхэдүүд.

Д. ЖУГДУРОВА,
энэ хөөрөө бэшэбэ.

МУНДАРГАНУУДАЙ ХҮШЭГЭ ДОРО...

Шэнэ барилганууд

Барилга... «Барилгаар ерьгэ Сибирьни...» гэһэн дуунай үгэнүүд һанаанда эжэ эхигүй ородог. Манай Түнхэнэй үйлэдбэриин управленидэхи «Восточные Саяны» колхоздо һүүлэй жэлнүүдтэ хэгдэжэ байһан барилганууд тухай хэдэн үгэ хэлэхэ дуран хүрэнэ. Экономико болон соёл культурые ургуулан хүгжөөхэ хэрэгтэ капитальна барилгын айхабтар ехэ удха шанартай байһаниинь мэдээжэ. Манай багахан бэшэ ажахы. Адуу мал, хонинһье һүрэгөөр хүнүүдһээ дутахагүйбди. Отделенинүүдыемнай тоолохо болоо һаа, аяар 4 байха. Отара, гүүртэнүүдшье олон. Эды олон отара, гүүртэнүүдые согсолжо, нэгэ газарта суглуулан томодхохо асуудал үдэрэй шухала хэрэг болоо һэн. Энэнэй урда тээ малаймнай байра байдалнууд дан тарүү, жэжэ, таарамжагүйхэн байгша бэлэй. Малшадай ажаһууха гэрнүүдшье һоол бэшэхэн һааб даа. Улаан булан, баани, тэжээл бэлэдхэхэ кухни, бэшэшье тухеэрэлгэнүүд заатагүй хэрэгтэй һэн. Модоор бариһан үнинэй байранууд үмхиржэншье эхилээ. Һэльбэхэ заһабарилхашье гэхэдэ тэдэнһээ мүртэй юумэн үлэхэгүй шэнги һэн.

Колхозой правлени, партком энэ асуудалые амжалтатайгаар шиидхэхын түлөө бүхы оролдолго хүсэеэ элсүүлхэ гэжэ шиидээ һэн. Барилга... Колхозоймнайшье олзо доход яһала ехэ байгаа. Хубаагдадаггүй жасаһаа барилгануудта гэжэ тусгаарлан мүнгэ һомолообди. Энэ асуудал шиидхэлгэндэ бүтэдэ ниитэ, хүн зон халуунаар оролсожо, ажалшье эхилээ.

Үнишье болоогүй тэрэ гэһээр. 1960 онһоо хойшо олохон барилганууд ерьылдэн бодобо. Хоёр зуун, 350, 500 үхэрэй байха гурбан ехэ байранууд бодхоогдоо. Табан зуун үхэрэй байдаг байра тухай хэлэе. Мүнөө үеын эрилтэдэ дүүрэн таарана гэжэ болохоор. Үнеэ һааха, эдеэлүүлхэ тусхай залнууд бии. Тэжээл бэлэдхэхэ кухни, улаан булан, бусадшье байранууд байха.

Шубуудые үсхэбэрилхэ асуудал—шухала хэрэгүүдэй нэгэн. Тахянуудые муухан байра байдалда байлгаад үзэ. Үндэгэ олоор абахагүйш. 1963 ондо шубуунай шэнэ байра барибабди. Тэрэмнай ехэнхинь механизированнэ байха юм. 10 мянган эмэ тахяа, 3 мянган дальбараа тэндэ харууһалагдаха.

Хонин ажал... Үнгэрэгшэ жэлэй эхиндэ эндээ хэлсэжэ байгаа һэмди: «Нэгэ хэды худаг малтуулбал, хааншье хониной байра барижа шадаха аргатай болохобди». Мүнөө табан худаг малтагданхай. Үбэлэй сагта хонид саһалаад ябана ааб даа гэлсэдэгнайшье болигдоо, хонид үбэл, зунгүй худагһаа уһалха. Энэнэй урда ямар байгаа гэжэ һананат. Гурба, дүрбэн машина уһа шэрэхэ ажалтай байгдагша һэн. Харин тэжээл зөөхэдэ эдэ машинануудnай хэрэгтэй болоно бшуу. Мүнөө эдэ малтагдаһан худагуудай хажууда хонидой байранууд бодхоогдоно. Хоёр мянган эхэ хонидой хурьгадтаяа байха ехэ фермэ үнгэрэгшэ жэлдэ барижа дүүргэбэбди.

Малай байрануудые олоор барилга колхоздомнай ехэ туһа хэбэ. Мал ажалые ашаг ехэтэй болгохо хэрэгтэ ямар ехэ нүлөөтэй гээшэб! Энэнэй урда тээ 4 отделенидэмнай һүнэй дүрбэн фермэ бии байгаа. Мүнөө эдэ фермэнүүд томодхогдожо гурба болгогдоод байна. Мүн шубуунай фермэнүүд отделени бүхэндэ бии һэн. Теэд тэдэнэр дан заа, үсөөн тахяатай, олзо доходоор ахиршагууд бэлэй. Мүнөө нэгэ отделенидэ эдэ бүхы фермэнүүд суглуулагдажа томодхогдоод, һайн байрада түбхинэнхэй. 1965—66 онуудта энэ фермэ үшөө ургэдхэгдэхэ, 20—25 мянган эмэ тахяагай байхаар болгогдохо. Хониной отаранууд урдань бүхы отделенидэ бии һэн, харин мүнөө хоёр отделенидэ бии.

Барилга иигэжэ олоор бодхоолгомнай мал ажалай хүгжэлтые бүри түргэдхэхэ бээзэ гэжэ найдамаар.

Манай барилгануудай хажуугаар хүн зонойнгоо культурно-ажаһуудал тухай мартанагүйбди. Хубаагдадаггүй жасаһаа шэнэ барилганудта гэжэ 79279 түхэриг үнгэрэгшэ жэлдэ һомолһон һаа, энэ жэлдэ 90690 түхэриг һомолонхойбди. 1960 ондо клубаймнай гэр Галбайн найман жэлэй һургуулида дамжуулан үгтөө, харин конторын гэр больницада үгтөө. 1962 ондо Галбай тосхондо 200 хүнэй һуурitай шэнэ клуб баригдаа һэн. Мүнөө үедэ Хуурай Хобог, Таһархай гэжэ тосхонуудта клубууд шэнээр баригдажа байна. Малшадай байрлаха гэрнүүдшье ерьылдэн бодоно. Жэшээлхэдэ, Табалангуут гэжэ газарта найман байратай гэр баригдана.

Хэд юуд эдэ барилгануудыемнай барина? Өөһэдымнай барилгашад яһала бии ааб даа. Тиибэшье барилгашадай гол хүсэн—колхозой пенсионернүүд, һургуулиин һурагшад болоно бшуу. Манай пенсионернүүд эдэбхитэй. Мүнөө үедэ 65 колхозник, 150 һурагшад барилга дээрэ ажаллана. Хэд шалгарна гэжэ һанаабта? Олон даа. Намсарай Онхоров, Жаб Халбаеков, Доржо Цыбиков, Василий Байбородин, Даша Ягдуев, Базар Хантаев мүн бусад. Эдэнэрнай 65-һаа 78 хүрэтэр наһатай хүнүүд ха юм. Һургуулиин һурагшадые багшанар К. Д. Балданов, С. Д. Балханов гэгшэд ударидана.

Барилгашад яахадаа имэ амжалтатайгаар ажаллана? Пенсионернүүдэй бригадын журамтай гээшэнь. Үглөөгүүр эртэ эхилһэн ажал үдэшэ оройхон дүүрэдэг юм. Һурагшадшье ехэ хүнүүдһээ дутуугүй ажаллана.

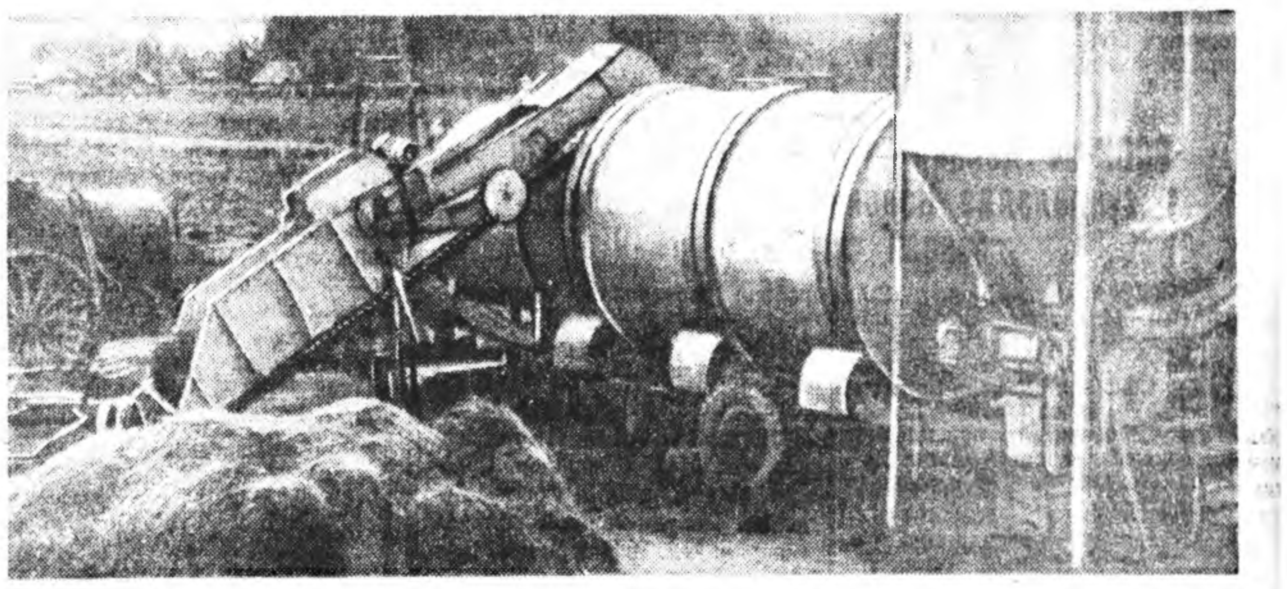
Барилгашадые урмашуулга бидэнэй зүгһөө дутанагүй гэжэ һананабди. Тэдэндэ нэмэлтэ түлбэри түлэхэһөө гадна бэшэшье шагнал, урмашуулга барюулагшабди. 1963 ондо 38 барилгашад-пенсионернүүд Москва, выставкада ошожо ерээ һэн.

Энэ бүхы хэгдэһэн барилгамнай бидэниие баясуулна. Тиибэшье нэгэ имэ һанал бидэндэ түрэдэг. Түнхэндэ барилгын участок нээдэг һаа, ехэл гоё һэн. Барилгын участок колхозуудта ехэхэн туһа хэхэнь мэдээжэ.

Мүнөө үедэ барилгада хүдэлжэ байһан 60—65 колхозник, 150 һурагшад үбһэ хуряалга дээрэ ажаллаа һаа, ямар ехэ хүдэлмэри хэхэ байгааб!

Барилга... Хүн зонойнгоо культурно-ажаһуудал тушаа ажахы бүхэнэйхид оролдохо юм ааб за. Тиибэшье бидэ, хэһэн, туйлаһанаараа дашуураад, саашадаа барилгаяа болюулжархиха бэшэбди. Һаяхан үнгэрһэн СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ ямар һайн, һайхан хуулинуудые баталан абаба гээшэб! Колхозниугуднай пенси абахань. Багшанар, эмнэлгшэдэй салин нэмэгдэбэ. Манай колхозойншье гэшүүд урмашанхай. Мундаргата Саяанайнгаа мүнгэн сагаан саһан хүшэгэ доро шэнэ барилгануудые ерьылгэн, ажаһуудалаа шэмэглэн гоёохын түлөө бүхы колхозоороо оролдохобди.

В. ПАХАХИНОВ.
Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин «Восточные Саяны» колхозой партийна организациин секретарь.
Түнхэн нютаг.

НОВОСИБИРСКА ОБЛАСТЬ. **Сибириин мал ажалай научно-шэнжэлэлгын институтдан Ярковско туршалга-үйлэдбэриин ажахыда белок, витамин, микроэлемент баянтай аад, Сибирьтэ тарихада тэжээлэй единицэ эгээн ехээр үгэдэг тэжээлэй шэнэ ургамалнуудые шэлэн олохо талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ. Ургаса ехээр үгэдэг олон жэлэй болон нэгэ жэлэй ногоон малаи тэжээлдэ ехэ нэмэри боложо үгэдэг. Эндэ үбһэнэй талха буйлуулжа гаргадаг, энэнь комбинированнэ тэжээлдэ белок витаминай нэмэри боложо үгэдэг. Зураг дээрэ: үбһэнэй ногоо татажа талхан болгодог «АВМ-0,4» агрегат хүдэлжэ байна. Час соо 400 килограмм үбһэ татадаг.**
ТАСС-ай фотохронико.

БИРАТАЙ ЮУМЭН ХЭГДЭЭГҮЙ

Хара болон үнгэтэ металлай хаядаһа тушааха хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтын дүн һаяхан согсологдобо. Бүхы республика дээрэ абажа харабал, хара түмэрэй хаядаһа тушааха 6 һарын түсэб 100,2 процент, үнгэтэ металлаар 105,9 процент дүүргэгдөө.

Улаан-Үдын ЛВРЗ, «Буряткабель» завод, Татауровска барилгын материалнуудай комбинат, эдеэ хоолой болон коммунальна ажахын Министерствэнүүдэй мэдэлэй предприятинууд, Баргажанай, Хориин управленинүүдэй колхоз, совхозууд металлай хаядаһа тушааха түсэбөө үлүүлһэн байна.

Тиихэдэ энэ шухала хэрэгтэ республикын һурагшад, пионернууд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Тэдэнэр жэлэй эхилһэнһээ хойшо хамта дээрээ 2 мянга гаран тонно металлай үлэгдэл суглуулжа тушаагаа. Илангаяа Улаан-Үдэ городой №№ 44, 16, 41, 12, 48, 40-дэхи, Оронгын дунда, Каменск городой 11 жэлэй, Зэдэ станциин һургуулинуудай һурагшадай оролдосото ажал тэмдэглэмээр. Шалгарһан һургуулинууд Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор мүнгэн шангаар урмашуулагдаба.

Гэхэтэй хамта металлай хаядаһа суглуулжа, гүрэндэ тушааха талаар бии байһан арга боломжонууд үшөөл хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Железнодорожно, Октябрьска районуудай, Прибайкалиин, Загарайн промышленна үйлэдбэриин зононуудай ажахынууд хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ шадаагүй. Жэшээлхэдэ Тимлюгэй цемент-шиферэй завод 6 һарада 110 тонно, Шулуутайн леспромхоз —80, Хориин леспромхоз —50 тонно, Улаан-Үдын мяханай комбинат —100 тонно хара түмэрэй хаядаһа гүрэндэ дутуу үгөбэ. Тэрэшэлэн Зэдын, Яруунын, Хяагтын управленинүүдэй колхоз, совхозууд «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй предприятинууд хара болон үнгэтэ металлнуудай хаядаһа үлэгдэл суглуулжа тушааха талаар биратай юумэ хэнэгүй.

Харин эдэ ажахынуудай хашаа хорёогоор, газаа досоогуур хэды ехэ хаядаһан хэбтэнэ гээшэб. Зэдын Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо —30 тонно, Мухар-Шэбэрэй управлениин «Дзержинский» совхоздо 30—35 тонно хуушаржа эбдэржэ, хэрэглэгдэхэеэ болиһон хүдөө ажахын элдэб машинанууд хэбтэһээр. Имэрхүү эрхэ байдал мүн бусадшье олон ажахынуудаар харагдаха.

Саашадаа хара болон үнгэтэ металлнуудай хаядаһа суглуулжа тушааха хэрэгтэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа табидаг болохо бээзэ гэжэ найдагдана.

Б. БЕРДОВИЧ,
«Росглаввтормет» управлениин инженер.

ХМЕЛЬНИЦКЭ ОБЛАСТЬ. **Летичевскэ үйлэдбэриин управлениин «Украина» гэжэ колхозой тракторна бригадын хүтэлбэрилэгшэ Андрей Гайдашевский нёдондо жэлдэ 5 механизаторһаа бүридэһэн звеное толгойлжо, 200 гектар талмай дээрэһээ гектар бүриин кукурузын 54 центнер хуурай орооһо абаһан байгаа. Оорьнгоо багша Александр Гиталовтай мүрысэхэ дөө 1964 ондо илажа гарахые оролдохоб гээд Андрей намар мэдүүлээ һэн. Коммунист Гайдашевскиин звено мүнөө 380 гектар кукурузын ургаса харууһалжа байна. Сагай уларилай мүнөө һайн бэшэшье һаань, энэ талмай дээрэһээ 75 центнер кукурузын орооһо, үлдэгшэ талмай дээрэһээнь 450—470 центнер эшэ набша абахаар звено хүлеэнэ. Зураг дээрэ: Виктор Гайдашевский (зүүн гарһаа) оорьнгоо аха Андрейдэ айлшалжа ерээд, кукурузын плантацие хаража байна.**
ТАСС-ай фотохронико.

АТОМАЙ ТУҺАЛАМЖААР...

Атомай хүсэ хэрэглэн, далайн уһые дабһагүй сэбэр болгохо асуудал шиидхэхэ зорилгоор харилсаа холбоо хэхэ арга боломжо шэнжэлхын тула совет болон Американ мэргэжэлтэдэй уулзалга 1964 оной июлиин 14—15 да Вашингтондо болоо.

АПН-эй научна шэнжэлэгшэ энэ мэдээсэлдэ ажаглалта хэхыень гуйжа, атомай хүсэ шэнжэлхэ СССР-эй Гүрэнэй комитедтэ хандаа.

«Дэлбэрэн бутардаг материалнуудые амгалан хэрэгтэ—атомна электростанцинуудта, промышленностьда, хүдөө ажахыда, медицинэдэ, научно-техническэ ехэ проектнүүдые зохёон бэелүүлгэдэ, тэрэ тоодо далайн уһа дабһагүй сэбэр болгохо хүдэлмэридэ ехээр хэрэглэхэ» гэһэн Советскэ правительствын шиидхэбэри тухайда СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Никита Сергеевич Хрущевой тунхаглаһан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнхэй.

Дэлхэйн олонхил бэшэ һаа, олохон оронуудта байгаалиин байдалһаа гадна, мүн хүн зоной олон болоһонһоо, промышленностиин эрилтэ хэрэглэмжын ехэ болоһонһоо уламжалан, «уһанай үлэсхэлэн» элдэб хэмжээтэйгээр үзэгдэнэ. Гэхэ зуура, манай дэлхэйе газар гэхэһээ түрүүн океан далай гэжэ нэрлэмээр юм. Яахадааб гэхэдэ, дэлхэйн нюрууһай 70 процентыень дабһалиг далайнууд, океанууд эзэлдэг байна бшуу.

Далайн уһые шүүжэ сэбэрлэхэ гү, али ондоошье аргаар дабһагүй (уумаар) болгохо хүсэл эрмэлзэл эрдэмтэд болон инженернүүдэй ухаан бодолые үнинһөө хойшо эзэлэнхэй. Элдэб оронуудаар, тэрэ тоодо Советскэ Союзтай Каспиин далайда, далайн уһые дабһагүй болгохо ехэншье, багашье хүсэтэй, элдэб янзаар бүтээгдэһэн тухеэрэлгэнүүд ашаглагдажа байдаг. Энэ хүдэлмэри мүнөө хүрэтэр багашаг далайса хэмжээтэйгээр ябуулагдажа байдаг. Ушарынь юуб гэхэдэ, тиигэжэ сэбэрлэгдэһэн уһан үнэ ехэтэй болодог бшуу.

Дабһагүй, сэбэр уһа ехээр аад, үнэ багатайгаар яажа абахаб? Энээндэ атомай хүсэ хэрэглэжэ болохогүй гү?

Уһа сэбэрлэдэг мэдээжэ арга методуудһаа, атомай хүсэ хэрэглэлгын талаар, уурал болгон илгаруулдаг арга онсо һонирхол үүсхэнэ. Уһа шүүжэ сэбэрлэдэг тухеэрэлгэнүүд бүтээсэ ехэтэй болобошье, халуунай элшэ, электрын хүсэ ехээр хэрэглэдэг байна.

Гэхэтэй хамта далайн уһые дабһагүй болгон сэбэрлэхэ зуураа, атомна электростанци шанһаар электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ нэгэдхэмэл тухеэрэлгэ гэдэгые тодхобол ашагтай байха һэн.

Имэ тухеэрэлгэнүүдые холын захын нютагуудта, сүл губида, аяар хойто хизаарта, нүүрһэнэй ба нефтиин нөөсэһөө холо байдаг газарнуудта хэрэглэжэ боломоор юм. Ехэ хэмжээтэй түлишэ зөөхэ эрилтэ табидаггүй. Ядерна хүсэнэй улам хүгжэжэ байһан мүнөө үедэ имэ тухеэрэлгэ үнөөр хямда электрын элшэ хүсэ абалгада туһа хүргэхэ байна.

Дабһагүй сэбэр болгогдоһон уһанай үнэ сэн тодхогдоһон тухеэрэлгэһөө ехээр дулдыдадаг гэжэ тодорхойлогдоо. Тиимэһээ миллион гү, али олон киловатт халуунай элшэ үгэдэг реакторнуудые хэрэглэбэл ашагтай байна. Юундэб гэхэдэ, элшэ хүсэнэйнь ехэ болобошье, тухеэрэлгэдэ, хангалгада, хамгаалгада зорюулагдадаг гаргаша нэмэдэггүй юм. Далайн уһа дабһагүй сэбэр болгохо атомна тухеэрэлгын хүсые юрын электростанциинхиһаа жэшэшэгүй ехээр нэмээн, энергосистемэдэ таһалгаряагүй ток абажа болохо байна бшуу. Юрын электростанциин хүсые ехээр нэмээһэнэй хэрэггүй, яахадааб гэхэдэ, хэрбээ аварии болоо һаань, уламжа ехэ хүсэтэй станциие ондоо тухеэрэлгээр дары һэлгэхын аргагүй, тиигээд энергосистемын хүдэлмэридэ һаад тойбо татажа магадгүй ха юм. Электрын элшэ хүсэ үгэхэ, уһа сэбэрлэхэ нэгэдхэмэл тухеэрэлгэ тиимэ хохидолдо орохогүй.

Уһа сэбэрлэдэг хүсэтэ реактортай станци уһаар хангадаг мүнөөнэй юрын тухеэрэлгэнүүдтэй яһала һоримоор байха. Уһа дабһагүй болгон сэбэрлэдэг томо тухеэрэлгын бүтээсэнь сүүдхэ соо 4 миллион тонно шахуу уһа үгэжэ шадаха байна. Энэнь 4 миллион хүн зонтой нютагай ажаһуудалай, промышленна хэрэглэмжые хангахын тула дүүрэн хүрэхэ. Энээгээр 1300 дүрбэлжэн километр талмайтай поли уһалжа болохо юм. Жэшээ болгохын тула нэгэ имэ баримта дурдая: уһаар ехэ гэлсүүдэг Волго мүрэн сүүдхэ соо 750 миллион тонно уһа үгэдэг.

1 миллион киловатт хүсэтэй реактор тодхоһон тухеэрэлгэ эгээн ехэ экономическа үрэ үгэхэ, тон таатай зохид байха гэжэ багсаагдана. Тиимэ тухеэрэлгэ 200 мянган киловатт хүсэтэй электростанци хүдэлгэхэ, сүүдхэ бүри хэдэн зуугаад мянган кубометр дабһагүй сэбэр уһа гаргажа үгэхэ, тиихэдээ сүүдхэ соо оройдоо нэгэ килограмм уран—235 гэдэгые хэрэглэхэ һэн.

Багсаан тодорхойлогдоһон эдэ бодомжонуудай саашадаа улам тододхогдохонь лабтай.

Уһа сэбэрлэхэ тухеэрэлгэдэ атомна ямар янзын реакторай хэрэглэгдэхэ байһаниинь бага бэшэ удха шанартай. Мүнөө байһан конструкцинуудые хэрэглэхэ гү, али шэнэнүүдые бии болгохо гү?

Дааб дээрэхи шэнжэлгэһээ харахада, мүнөө промышленна атомна электростанцинуудта хэрэглэгдэдэг, уһаар хүргэгдэдэг удаан нейтронтой тепловой реакторнууд уһа сэбэрлэхэдэ яһала таараха байна.

Гэбэшье тон ехэ хэмжээтэй хүдэлмэридэ, угаа ехэ хүсэтэй тухеэрэлгэдэ хэрэглэбэл, тиимэ реакторнууд үнэтэйшэг болохо. Юундэб гэхэдэ, уран—235 гэдэгые галдаад, өөдэгүй хэмжээтэй ядерна түлишэ үйлэдбэрилхэ ха юм. Түргэн нейтроноор арьбадхадаг реакторнууд уһа сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ эгээн ашагтай, арга боломжоор ехэ байна. Имэ реакторнууд ядерна түлишэ үйлэдбэрилхэдөө, байгаалиин уран—238 гэдэгэй заримые плутоний болгодог. «Шатаһан» плутониин 100 грамм бүриһөө 120—150 грамм шэнэ плутоний гаргажа абаха арга олгоно.

Түргэн реакторнуудые (ядерна элшэ хүсэ гаргадаг тухеэрэлгэнүүдые) техническэ, инженерна талаарнь шэнжэлхэ ехэ хүдэлмэри Советскэ Союз дотор хэгдэжэ байнхай. Түргэн нейтрон хэрэглэдэг ехэ хүсэтэй промышленна элшэ хүсэнэй реактор бүтээхэ арга олдонхой.

Атомна тухеэрэлгээр сэбэрлэгдэһэн уһан соо радиоактивна ямаршье зүйл байдаггүй гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала. Уһан сэбэрлэгдэхэдээ, реакторай дотор зоные оройдоо дайрадаггүй юм.

Американска эрдэмтэд энэ асуудалые мүн лэ шэнжэлжэ, уһа дабһагүй болгохо, сэбэрлэхэ онол аргануудые бэдэрнэ, халуунай элшэ үгэдэг нейтрон хэрэглэхэ хүсэтэ реакторнуудые баридаг дүй дүршэл шудална.

Гэхэ зуура, уһа дабһагүй сэбэр болгохо тухеэрэлгэнүүдые тодхолгын асуудал шиидхэгдээ гэжэ хэлэбэл, үлүүсэ яараһан баталамжа болохо. Совет, американ эрдэмтэдэй харилсаа холбоон дабһагүй сэбэр уһа элбэг ехээр, хямда сэнтэйгээр абалгада туһалха байна. Имэ уһан Техасай ба Калифорниин, Узбекистанай болон Каракумай, Сахарын ба Монголой талын гандадаг нютагуудһаа гадна, мүн Париж, Рим, Манчестер мэтын промышленна центрнүүдтэ тон хэрэгтэй.

Советскэ Союз, Америкын Холбоото Штадууд мэтын имэ хүсэн түгэс гүрэнүүдэй оролдолго хүсэлэлгые тааралдуулан, нэгэдхэбэл, хүн түрэлтэнэй энэ шухала асуудалые дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал хүгжэлтэ бадаралта хамгаалгын ашан туһада шиидхэхэ хэрэгтэ туһа хүргэхэнь дамжаггүй.

Елена КНОРРЕ,
АПН-эй научна шэнжэлэгшэ.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ЭКОНОМИКЫН ХҮГЖЭЛТЭ

1964 ОНОЙ ТҮРҮҮШЫН ХАХАДТА БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫ ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЫН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэл

(*Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта*)

еспубликын промышленность ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ бөө 102 процент дүүргээ, тэрэ тоодо: республикын газар дээршодог Зүүн-Сибириин совнархозой предприятинууд—101 цент, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй промышленнь 102 процент дүүргэ э.

еспубликын промышленна, хүдөө ажахын предприятинууд 4 оной түрүүшын хахадта ажал хүдэлмэреэ саашадань оньоруулха, автоматизацилха, түрүү технологи хэрэглэхэ талаар м тэды ажал хээ, гэбэшье промышленностиин, хүдөө ажахын м предприятинууд энэ хүдэлмэреэ хүсэд дүүргээгүй.

Бэшээнь, Буряадай барилгын управлениин промышленна предятинууд томо панельнүүдээр баригдадаг гэрнүүдтэ хэрэглэгдэерлито-бетонно ханануудые бүтээн гаргаха, хүбхыдэг перлипанель, плитэнүүдые үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргээгүй.

ар ажал хэрэглэнгүйгөөр саахарай свёкло тарижа ургуул Светличнын дурадхаһан түрүү технологи хэрэглэхэ; «Карунин» түхэлтэй конвейерно-кольцевой түхеэрэлгэнүүдтэ үнеэһааха; «ОШП-6» маркын түхеэрэлгэнүүдтэй шубуунай үргэн ануудые ургэлжэдэнь оньһожоруулха түсэбөө хүдөө ажахын приятинууд дүүргээгүй.

айгша оной түрүүшын хахадта 5 мянга шахуу уралан нарилагшад, ухаалан зохёогшод уралан нарижуулгын 8 мянга уу дурадхалнуудые оруулаа, энэнь үйлэдбэриие нарижуулан каруулха зорилготой. Арадай ажахыда уралан нарижуул, ухаалан зохёолгын 4,5 мянган дурадхал хэрэглэгдээ, энэнь соо абажа үзэхэ болоо һаа, уридшалан баггаалгаар 2 милһоо дээшэ түхэригэй алмалта хэхэ байна.

II. ХҮДӨӨ АЖАХЫ

үдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гай декабриин 63 он), февралиин (1964 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые т дээрэнь бэелүүлэн, хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй охо, хүдөө ажахын продуктнуудые саашадань бүри ехээр гарт болохо тушаа нилээд ажал хээ.

овхозууд болон колхозууд газар эдлэлгые һайжаруулжа, р таряалан, мал ажал зүбөөр эрхилжэ, химизаци хэрэглэжэ, ө ажахын үйлэдбэри оньһожоруулжа ургэлжэлөө.

овхозууд болон колхозууд хабарайнгаа тарилгые бүхы дээрээ процент, тэрэ тоодо: ороohото, бобово ургамалнуудые тариха бөө 99,1 процент дүүргээ, тэрээн соohoo хабарай шэниисэ таын түсэб 100,9 процент, бобово ургамалнуудые тарилга—4 процент, гэршүүхэ, просо—106 процент, хартаабха—102 ент, саахарай (фабричнa) свёкло—100,6 процент, ногоон эшэ латайгаар хуряагдаха кукуруза тарилга 99,6 процент дүүрэһэн байна. Тэжээлэй корнеплодуудые (малда эдюулхэ арай свёкло оруулалсан), овощой, ороohо таряанай, бусадшье ургамалнуудые тариха түсэбөө Улаан-Үдын, Яруу, Хориин, Баргажанай үйлэдбэриин управленинүүд нэгэ бага гээгүй.

нэ жэлдэ хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай тарилгын талреспублика соогоо 787 мянган гектар болгогдоһон, тэрэ тооовхозууд болон колхозуудай тарилгын талмай 757 мянган гекболгогдоһон байна.

овхозууд болон колхозууд ороohондо, силостэ хэрэглэгдэхэ боургамалнуудые 55 мянган гектар дээрэ тариһан байха юм, эжэ 1963 онойхидо орходоо 2 дахинһаа үлүүгээр дээшэлээ, аабха тарилга үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 1,3 мянган гекар гэхэ гү, али 15 процентээр дээшэлээ. Саахарай (фабричнa ло тарилга 3,1 мянган гектарһаа 5 мянган гектар хүрэтэрөө дөө. Эрхим һайн газарта тарилга хэхэ, бага хэмжээнэй газар эһээ ургаса абалтыень эрид дээшэлүүлхэ, ногоон эшэ набшар абаха зорилгоор совхозууд болон колхозуудта кукуруза илгын талмай 73 мянган гектарһаа 57 мянган гектар хүрэтэхороо.

нэ жэл совхозууд болон колхозуудта таригдаһан ороohото урлнууд тарилгын газарай 62 процентыень, тэрэ тоодо шэнии0, ешмээн, обёос—7, ороohондо хэрэглэгдэхэ бобово ургамал—5 процентыень, ороohото бусад ургамалнууд—3 процентнь; пропашной ургамалнууд—10, тэрээн соohoo кукуруза—6 центыень; ногоонууд (силостэ хэрэглэгдэхэ ороohото, бобово малнуудые, үбhэ, ногоон тэжээл оруулалсан)—13 процентнь; паар, мүн ашаглагдаагүй газар—15 процентыень эзэлнэ. шье тарилгын талмайнуудта элдэб ургамал һэлгүүлэн тарилшөөл гуримшуулагдаагүй байһаар, олохон ажахынуудта эрхирэжэ байһан энэ хүдэлмэри үшөөл дутагдалтай байһаар.

овхозууд болон колхозуудтахи ороohото ургамалнуудай тал80 шахуу процентнь, тэрэ тоодо: шэниисын—92 процентнь, үүхын—68 процентнь, ешмээнэй—64 процентнь, тэрэшэлэн урузын—96 процентнь, саахарай свёклын—85 процентнь ювой үрэһөөр таригдаһан байна. Хартаабхын, горохой, обёотарилгын талмайн тон бага хубидань һайн сортын үрэһэн даһан байна.

ии байгаа уһалууриин газарнуудые шэнэдхэн хубилгаха, һайүулха, тэрэшэлэн гидротехническэ барилгануудые бодхооходр нилээд хүдэлмэри хэгдээ. Совхозууд болон колхозуудай уурииин газар дээрэ 37 мянган гектар хүдөө ажахын ургануд, тэрэ тоодо 16 мянган гектар газарта шэниисэ, горох, һото бусадшье ургамалнууд; овощой 82 процентнь; саахарай лын 43 процентнь; хартаабха болон кукурузын тарилгын айн 5-найнь нэгэ хубинь таригдаа.

овхозууд болон колхозуудай кукурузын, хартаабхын, саахарай лын, овощой, мүн бусадшье ургамалнуудай тарилгын талуудта 715 мянган тонно шэбхэ, 6088 тонно минеральна утэгжүүлгэнүүд гаргагдаа. 1963 оной тарилгын талмайнуудта гаргагдаһанда орходоо минеральна утэгжүүлгэнүүд 57 процентээр, шэбхэ 40 процентээр ехээр гаргагдаа. Аммиачна уһан, ургасада нүлөөлдэг нүүрһэнэй бодосууд гэхэ мэтэ шэнэ утэгжүүлгэнүүд хэдэ хэдэн ажахынуудта нилээд ехээр хэрэглэгдэһэн байна.

Колхозууд болон совхозууд үнгэрэгшэ хабар 23 гектар дээрэ саадай, үрэ жэмэсүүдэй модонуудые тариһан байна.

Тарилгын хойноhoo харууһалха, ургаса хуряаха, ерэхэ жэлэй тарилгада газараа бэлэдхэхэ хүдэлмэринүүд эрхилэгдэнэ. Тарилгын хойноhoo харууһалхын түлөө гербицид хэрэглэхэ, самолёдоор хоро хаяжа, бог бүртаг үбhэнүүдые үгы хэхэ хүдэлмэри нилээд ехээр хэгдээ. Июлиин 15 хүрэтэр колхозууд болон совхозуудта хүдөө ажахын ургамалнуудай 30-аад мянган гектарта гербицид хаягдаа. Гэхэ зуура, олохон совхоз, колхозууд пропашной ургамалнуудые элдүүрилхэ, ургаса хуряалгада хэрэглэгдэхэ хүдөө ажахын техникэ заһабарилха хүдэлмэреэ нилээд унжагайруулһан байна. Июлиин 1-нэй байдалаар рядково (лафетнэ) жатканuудай 72 процентнь; хартаабха малтадаг, силос хуряадаг, свёкло, ороohо таряа хуряадаг комбайнуудай 53—60 процентнь; тракторна косилкануудай—40 процентнь; ороohо сэбэрлэдэг орёо машинанuудай—37 процентнь; ашаанай автомобильнуудай—13 процентнь заһабарилагдаад байгаа. Совхозууд болон колхозууд 115 мянган гектар паар хахалһан, 5000 шахуу гектар шэнэ, боро газар ашаглаһан байна. Гэхэтэй хамта, шэнэ, боро газар ашаглаха, тэрэшэлэн паар хахалха түсэбэй горитой хубинь дүүргэгдээгүй.

Совхозууд болон колхозууд бии байһан тэжээлээ һайнаар хэрэглэжэ, малайнгаа үбэлжэлгые нилээд эмхитэйгээр үнгэргөө, мал ажалһаа абтадаг эдеэ хоол нилээд дээшэлүүлэгдээ.

Тэжээлэй шэмэтэ белок дээшэлүүлхын тула һолоомо анха түрүүшынхеэ аммиачна уһанда дэбтээгдэдэг болоһон, тэжээлэй дрожжо, карбамид (мочевинэ) ехээр хэрэглэгдэдэг болоһон байна. Малнуудта витаминна тэжээл болохо гидропонно ногоо, модоной шэлбүүһэн угтөө. Нилээд хэмжээнэй хэмэл һун буйлуулагдажа тугалнуудта уулгагдаа.

Үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхитай жэшээлбэл, совхозууд болон колхозуудта мяха абалга (үхэрэй, шубуунай мяха наймаалга үүсэлэгдэһэн мяханай шэгнүүртэ оруулхада) 124 тонноор гэхэ гү, али 2 процентээр дээшэлһэн байна. Тиихэдээ гүрэндэ тушаагдаһан, худалдагдаһан малнуудай толгой бүриинь амидын шэгнүүр дунда зэргээр хороогдоһон, туранхай тэжэ сэгнэгдэһэн байгаа.

Совхозууд болон колхозуудта һү абалга 3027 тонноор гэхэ гү, али 6 процентээр дээшэлээ. Хахад жэлэй турша соо нэгэ үнеэнһээ дунда зэргээр 607 килограмм һүн абтаа, һү һаалга 1963 оной түрүүшын хахадайхитай жэшээлбэл, 10 килограммаар гэхэ гү, али 2 процентээр дээшэлһэн байна.

Зэдын, Баргажанай, Яруунын, Түнхэнэй үйлэдбэриин управленинүүдэй совхозууд болон колхозуудта һү һаалга бүхы дээрээ 12—18 процентээр дээшэлээ гэбэшье, Улаан-Үдын, Хяагтын управленинүүдэй ажахынуудта һү һаалга үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхитай жэшээлбэл 2—5 процентээр доошолоо.

Тахяануудай тоо толгойн үсөөрһэн дээрэһээ үндэгэ абалга нэгэ бага доошолоо.

Республикын совхозууд, колхозуудта үндэгэнүүдые абалгын бүхыдөө доошолбошье, Мухар-Шэбэрэй, Хориин, Яруунын, Зэдын үйлэдбэриин управленинүүдэй ажахынуудта үндэгэ абалга 14—36 процентээр дээшэлээ.

Совхозууд болон колхозуудта жэлэй үнгэрэгшэ хахадта хахалагдадаг 100 гектар бүридэ үүсэлэлгын шэгнүүртэ оруулхада 5—6 центнер мяхан, хүдөө ажахын эдлүүриин бусад 100 гектар бүридэ—1,2 центнер мяхан абтаһан; хүдөө ажахын бүхы эдлүүриин 100 гектар бүридэ 22 центнер һүн абтаһан байна.

Манай республика үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхида орходоо 1964 оной түрүүшын хахадта һү 5641 тонноор гэхэ гү, али 16 процентээр; үндэгэ—1139 мянгаар гэхэ гү, али 8 процентээр; ноohо—218 тонноор гэхэ гү, али 14 процент ехээр гүрэндэ худалдаһан байна.

Байгша оной түрүүшын хахадта гүрэндэ мал худалдаха даалгабаряа манай республика бүхыдөө 109 процент, һү—106 процент, ноohо—164 процент дүүргэ э.

897 тонно мал, 2137 тонно һүн, 703 тонно ноohон түсэбһөө гадуур худалдагдаа.

Үндэгэ худалдаха түсэб 371 мянган хэһэгээр гэхэ гү, али 2,3 процентээр дүүргэгдээгүй.

Үйлэдбэриин бүхы управленинүүд мяха, ноohо гүрэндэ тушааха, худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэһэн, Хяагтын управлениһээ бэшэниинь һү худалдаха түсэбөө дүүргэһэн; Кабанскын, Түнхэнэй, Хяагтын үйлэдбэриин управленинүүдһээ бэшэнхи бүхы управленинүүд үндэгэ худалдаха түсэбөө дүүргэһэн байна.

Тиигэбэшье Кабанскын, Түнхэнэй управленинүүдтэхи ажахынууд гүрэндэ үндэгэ тушааха, худалдаха түсэбөө оройдоол 68—73 процент дүүргэ э; Хяагтын—94 процент дүүргэ э.

Баргажанай, Зэдын колхозно-совхозно үйлэдбэриин управленинүүд жэлэй түрүүшын хахадта малай продуктнуудые абаха, худалдаха түсэбөө нилээд һайнаар дүүргэ э.

Тэрэшэлэн Яруунын, Хориин, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управленинүүдэй, Баунтын аймагай олохон ажахынууд мал ажалай продуктнуудые абаха, худалдаха хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхээ.

1963 оной июлиин 1-нэй байдалтай сасуулбал, совхозууд болон колхозуудта ашаг шэмэ үгэдэг үнеэдэй, шубуудай тоо толгой иигэжэ хубилаа гэбэл:

Совхозууд болон колхозуудта бии байһан ниитын үхэр малай, шубуудай тоо толгой 1964 оной июлиин 1-нэй байдалаар

	мянган толгойгоор	1963 оной июлиин 1-нэй байдалаар проц.
Томо эбэртэ бодо мал	304,5	99,9
тэрэ тоодо үнеэд	97,9	102
Хони ямаад	1699,3	99,5
Гахай	79,5	85
Бүхы түрэлэй шубууд (залуу дальбараануудые оруулалсан)	896,6	87

Үнеэдэй тоо толгой 1963 оной июлиин 1-нэй байдалтай сасуулбал, 2,2 мянган толгойгоор олошороо. Томо эбэртэ бодо малай, хонидой бүхы тоо толгойнь үнгэрэгшэ жэлэй хэмдэ үлэһэн байна. Гахай, шубуудай тоо толгой нэгэ бага хороо.

Ниитын малай тоо толгой иигэжэ нилээд хороогдоо гэбэл: Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Кабанскын үйлэдбэриин управленинүүдэй ажахынууд томо эбэртэ малай тоо толгойе, Кабанскын, Улаан-Үдын, Хориин, Хяагтын управленинүүдэй ажахынууд—хонидой тоо толгойе; Яруунын, Хориин, Улаан-Үдын, Хяагтын, Зэдын, Түнхэнэй управленинүүдэй ажахынууд—гахайнуудай тоо толгойе; Хяагтын, Түнхэнэй, Зэдын, Кабанскын, Хориин үйлэдбэриин управленинүүдэй ажахынууд шубуудай тоо толгойе хорооһон байна.

Тиихэтэй хамта Кабанскын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Хориин, Улаан-Үдын, Түнхэнэй үйлэдбэриин управленинүүдэй зарим колхоз, совхозууд үнеэдэй, шубуудай тоо толгойе нэгэн доро гэхэ гү, али диилэнхи хубииень хороогоо.

Үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхитай сасуулбал, колхозууд болон совхозуудта 6,5 мянган толгойгоор гэхэ гү, али 1 процент олон хурьгад абтажа түлжүүлэгдээ; тугал болон поршоонхонуудые абалга хороогдоо.

Үнеэдэй, эхэ хонидой гурбанай нэгэ хубинь һубайрһан байна.

Шубуу үсхэбэрилдэг инкубаторна станцинууд үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо совхозууд болон колхозуудта шубуудай элүүр дальбараануудые нилээд багаар үгөө.

Байгша оной түрүүшын хахадта хүдөө ажахыда электрын элшэ хүсэн ехээр хэрэглэгдэдэг болоһон байна. Совхозууд болон колхозууд нилээд олон трактор, комбайнуудые, хүдөө ажахын бусад техникэ абаа. 7000 толгой эбэртэ бодо малай, 9000 толгой гахайнуудай, 12000 толгой шубуудай байрануудта уһа угэлгэ нэмэжэ оньһожоруулагдаа. 1000 толгой эбэртэ бодо малай, 2000 толгой гахайн, 9000 толгой шубуунай байрануудта оньһон аргаар тэжээл бэлдэхэ; 2000 толгой эбэртэ бодо малай байрануудһаа шэбхэ оньһон аргаар гаргаха түхеэрэлгэнүүд тодхогдожо ашаглагдаа. 8000 үнеэдые һааха машинанууд тодхогдонхой.

Тиихэтэй хамта олохон ажахынуудта бии байһан техникэ миин хэбтэнэ, хангалтагүйгөөр ашаглагдана.

Совхозууд болон колхозуудта тракторнуудай тоо 14 процентээр олошороошье һаань, бүхы тракторнуудай хэһэн хүдэлмэриин хэмжээн (зөөлэн хахалалгада оруулжа бодоходо) үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхитай сасуулбал, оройдоол 9 процентээр дээшэлһэн, 15-най хүсэтэй условно 1 тракторай хэһэн ажалынь дунда зэргээр 5 процентээр доошолжо, бүхыдөө 219 гектар болоһон байна.

1964 оной июлиин 1-дэ совхозууд болон колхозуудта һү һаадаг 367 машинануудай, тэрэ тоодо 95 нүүдэл машинануудай, бии байгаашье һаань, оройдоол 2000 үлүүтэй үнеэд машинаар һаагдаа.

Байгша оной үнгэрэгшэ хахадта ажахынуудай хоорондохи, ажахынуудтахи хүдөө ажахын үйлэдбэриие мэргэжүүлхэ, ажахын тоосоондо оруулха, тэрэниие нарижуулан һайжаруулха, совхозууд болон колхозуудые хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдөөр, мэргэжэлтэдээр хангаха ажал хэтдэжэ ургэлжэлөө.

III. ТРАНСПОРТ

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделени ашаа шэрэхэ түсэбөө 1964 оной түрүүшын хахадта 107 процент дүүргэ э, тэрэ тоодо шулуу нүүрһэ шэрэхэ түсэбөө 110 процент, модо шэрэлгээ—106 процент, барилгын минеральна материалнуудые шэрэлгээ—109 процент, ороohо таряа шэрэлгээ—139 процент, эдеэ хоолой, промышленна ашаануудые шэрэлгээ—113 процент дүүргэһэн байна.

1963 оной түрүүшын хахадайхитай сасуулбал, ашаа шэрэлгын бүхы хэмжээн 6 процентээр дээшэлээ.

РСФСР-эй Автомобильна транспортын, шоссе харгынуудай министерствын Буряадай управлени хамтын хэрэглэмжын автотранспортаар ашаа шэрэхэ хахад жэлэйнгээ түсэбые 88 процент, ашаанай эрьесын түсэбые—95 процент, пассажирнуудые шэрэхэ түсэбөө 100,6 процент дүүргэ э.

1963 оной түрүүшын хахадайхитай сасуулбал, управлени соо ашаа шэрэлгэ 0,4 процентээр, ашаанай эрьесэ—12 процентээр; пассажирнуудые шэрэлгэ—12 процентээр дээшэлһэн байна.

Улаан-Үдэ городой трамвайгаар байгша оной түрүүшын хахадта 12 миллион хүн мүнгэ түлэжэ шэрэгдэһэн гэхэ гү, али 1963 оной түрүүшын хахадайхида орходоо 8 процентээр олошороо.

VI. КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА

1964 оной түрүүшын хахадта капитальна барилгада мүнгэ һомолхо түсэб иигэжэ дүүргэгдээ:

	Хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ процентээр	тэрэ тоодо: Гэр байра барилга	тэрэ тоодо: Һургуули, эмнэлгын эмхи зургаанууд, хүүгэдэй сад, яслинуудые барилга
Республика соо бүхыдөө	92	123	95
тэрэ тоодо:			
Зүүн-Сибириин совнархозой предприятинууд болон организацинуудта	87	135	115
Нютагай Соведүүдэй предприятинуудта	105	119	97
«Главвостоксибстройн» предприятинуудта	111	137	36

Гүрэнэй предприятинууд болон эмхи зургаанууд 1964 оной түрүүшын хахадта бүхы дээрээ 53,2 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра барижа ашаглалгада угэһэн байна, энэнь түсэбөөр хараалагдаһанай 95 процентнь болоно.

Барилга хэхэ организацинууд хабсарган бариха хүдэлмэриингөө хахад жэлэй түсэбые 99,4 процент, тэрэ тоодо Буряадай барилгын управлени—103 процент, «Бурятцелинстрой» трест—104 процент дүүргэ э.

V. ХУДАЛДАА НАЙМААН, НИИТЫН ЭДЕЭ ХООЛ

Гүрэнэй, кооперативна худалдаа наймаанай организацинууд (эд хэрэглэгшэдэй кооперациин комиссионно худалдаа наймаае оруулалсангүйгөөр) 1964 оной түрүүшын хахадта 153,8 миллион түхэригэй эд бараа наймаалаа, тэрэ тоодо розничнo эд бараанай организацинууд 141,6 миллион түхэритэй, ниитын эдеэ хоолой организацинууд 12,2 миллион түхэригэй эд бараа, эдеэ хоол наймаалһан байна.

Гадна эд хэрэглэгшэдэй кооперациин комиссионно худалдаа наймаанай организацинуудта 2 миллион түхэригэй хүдөө ажахын продукт наймаалагдаа.

Гүрэнэй, кооперативна худалдаа наймаанай организацинуудта розничнo эд бараа наймаалга үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал 4 процентээр дээшэлээ.

Хүдөө нютагуудта розничнo эд бараа наймаалдаг эд хэрэглэгшэдэй кооперациин организацинууд үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, 3 процентээр ехэ эд бараа наймаалһан байна.

Гүрэнэй, кооперативна худалдаа наймаанай организацинууд 1964 оной түрүүшын хахадта розничнo эд бараа наймаалха түсэбөө 100 процент дүүргэбэ.

Худалдаа наймаанай зарим организацинууд розничнo эд бараа наймаалха түсэбөө иигэжэ дүүргэ э:

Худалдаа наймаанай организацинууд	Хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ процентээр
Улаан-Үдын горпищеторг	98
Улаан-Үдын горпромторг	95
Улаан-Үдын главунивермаг	89
Столовонууд, ресторануудай трест	102
ОРС-нууд болон продснабууд	100,5
тэрэ тоодо:	
Совнархозой УРС	99,4
Буркоопсоюз	102

VI. КУЛЬТУРНА БАРИЛГА, ЭЛҮҮРЫЕ ХАМГААЛГА

Үнгэрэгшэ жэлдэ юрэнхы һургуулинуудта һуралсагшадай (тэрэ тоодо хүдэлмэришэн-залуушуулай, хүдөөгэй залуушуулай һургуулинуудта, ехэ наһатанай һургуулинуудта һуралсагшадые оруулалсан) тоо 170 мянга гаран хүн болотороо олошороо, энэнь 1962—1963 оной һуралсалай жэлэйхидэ орходоо 6 процентээр олон болоно.

1964 ондо 3,3 мянга гаран хүн дунда һургуули дүүргэжэ, болбосоролой аттестат абаа.

Үйлэдбэриин һуралсалтай, тэрэшэлэн 11 жэлэй һуралсалтай һургуулинууд олошорһон байна.

Буряадай АССР-эй дээдэ, дунда тусхай һургуулинууд арадай ажахыда энэ жэлэй туршада 2000 гаран мэргэжэлтэдые (заочноор, ажаллажа байгаад һуралсагшадые оруулалсан) бэлэдхэн гаргахань, тэрэ тоодо: промышленность, барилга болон транспортда хүдэлхэ 500 шахуу мэргэжэлтэд, хүдөө ажахыда хүдэлхэ 600 гаран мэргэжэлтэд, 800 гаран багшанар, мүн культурна гэгээрэлэй эмхи зургаануудта хүдэлхэ мэргэжэлтэд, 100 шахуу медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд, худалдаа наймаанай 150 гаран хүдэлмэрилэгшэд бэлэдхэгдэхэнь.

Киноустановконуудай тоо 3 процентээр олошороо.

Театрнууд, филармони, дуу хатарай ансамбль, киноустановконууд жэлэй түрүүшын хахадта 11,3 миллион хүниие хангаа.

Һургуулиин наһа гүйсээгүйшүүлэй эмхи зургаанууд 16 процентээр олошороо, тэдэ эмхи зургаануудта байдаг үхибүүдэй тоо 18 процентээр олошороо.

1963 оной түрүүшын хахадайхитай сасуулбал, больницанууд болон нарайлалгын гэрнүүдтэхи һууринуудай тоо 8 процентээр олошорһон байна.

Клубууд болон библиотеканууд олошоржо ургэлжэлһөөр.

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлени

ОЛОНДО УНШАГДАДАГ ЖАНРТА ОНСО АНХАРАЛ

(Редакцида ороһон рассказуудай шэнжэлэл)

родой агууехэ уран зохёолшо он Павлович Чехов нэгэшье робэшээгүй юм. Зүгөөр хэдэн зуууташье, богонишье, шог ёгтоюрыншье рассказуудые бэшэ-Тэрэниие уран зохёолой энэ ай талаар хүсэхэ хүн тэрэ үедэ оошье гээ һаа, зүйтэй) үгы байгэхэ. Дэлхэйн рассказ бэшэдэг уран зохёолшод А. Чеховэй шьеб нүлөө үзэһэмди гэжэ үнэн онһөө мэдэрдэг. Тэрээндэ: «Юунэман бэшэнэгүйбта, юундэ гансал аз бэшэнэт?»—гэхэ мэтэ асуууд саг ургэлжэ угтэдэг һааб Теэд агууехэ уран зохёолшо шог харюу үгөөд, энэ асуудал зайдаг бэлэй. Харин өөрынь блоксоо нэгэ иимэ богонихон үльгэр тэй ябадаг байгаа: богонихон уудые дуулaдаг шубуухайһаа гай ута дуу дууладаг шубуун: ии дуунууд юндэ богонихонууд —гэжэ асуугаа ха. Тиихэдэнь дэнь иигэжэ харюусаа: «Минии ууд богонишье һаа олон, тиимэл нь, бүри слон зондо тараһай гэһангдагби, тарахашье».

л даа, Антон Чеховэй харюу.

ад общеcтвын, хүн түрэлтэнэй лтын хуули уридшалан мэдэһэн хэ уран зохёолшо ерээдүйдэ бу-анрнууд соо рассказай түрүү нуудай нэгые эзэлхыень гүн аараа таагаад ябажа болоо. Тиибашье, мүнөө рассказ манай айдалда, хүнэй сэдьхэлдэ болобайгаа гүн ехэ удха шанартай алтануудые уран һайханай артүргэн аад, үнэн зүбөөр зураг-харуулха тон шухала, заримахэлэдэгэй ёһоор, дайшалхы жанр ониинь арсалтагүй.

Манай Буряадташье энэ жанр һүүлэй жэлнүүдтэ илангаяа эршэмтэйгээр хүгжөө. Жэшээ болгон Ч. Цыдендамбаевай, Б. Мунгоновой, А. Бальбуровай, Ц. Шагжинай, П. Дамдинжаповай, К. Цыденовэй, Ш. Бадлуевай, Ц. Галановай болон бусадай шэнэ номуудые дурдая. Хэрбээ хэдэн жэлэй саанахи буряад рассказууд гол түлэб революци, колхоз байгуулга, дайнай жэлнүүдэй үеын темэдэ зорюулагдадаг һаа, үе сагаймнай темэ мүнөө тэдээн соонь гол һуури эзэлээ. Мүнөө үеын совет хүн гол геройнь болоо. Гэхэ зуура эгээл шухалань, мүнөөнэй буряад рассказууд хооһон гоё үгэнүүд, магтаал, юрэнхы шэнжээе гээжэ, алибаа юумые гүнзэгыгөөр уудалха, геройнуудайнгаа сэдьхэлэй, байдалай орёо нариие дэлгэн харуулха тээшээ эрид шэглэл баринхай. Тиимэһээл манайшье буряад литературада рассказ мүн лэ дайшалхы, гол жанр болон тодороо гэхэдэ алдуугүй. Теэд үдэр сагай үнгэрхэ бүри хэдэн олон шэнэ шэнэ рассказууд бэшэгдэнэ гээшэб. Буряадай номой хэблэлэй прозын талаар энэ жэл соо гаргаһан номуудые харыт, диилэнхинь лэ рассказуудай согсолборинууд шуу. Үгышье һаа, «Байгал» журналай һүүлшын номернуудые иража үзыт, баһал рассказууд, рассказууд... Манайшье редакцида ургэн уужам Буряад оронoймнай нютаг бүхэнһөө залуу уран зохёолшод рассказуудые эльгээжэл байдаг.

Тэдэл рассказууд тухай мүнөө бидэ хөөрэлдэхэеэ һанаа һэмди. Юуб гэхэдэ, редакцида орожо байдаг рассказууд ямаршье һонирхолтой темэдэ бэшэгдэһэншье һаа, удха, найруулгынгаа талаар хүлисэшэгүй алдуу дутуунуудтай, мүнөө үедэ энэ жанрта табигдадаг эрилтэнүүдтэ яашье таарахагүй байна.

Жэшээ болгон Д. Дылгыровэй (Совет Арми) «Нүхэдэй талаар» гэжэ рассказ абажа харая. Хони хайшалалга дээрэ Гарма Балдан гэжэ хоёр залуу хүбүүд мүрысэнэ. Илажа гарагшань Балданай инаг Саянатай Оренбург ошохо ёһотой. Хүлһэ һалһан ажаллажа байтарнь, Балданайнь хайша эбдэршэнэ. Тиин Гарма илана. Балданай уруу дуруу газаагуур ябахадань, нүхэрынь ерэжэ: «Ши Оренбург ошохош... Саяана та хоёр һара наран хоёр шэнги хэтэ мүнхэ бэе бэеһээ таһархагүй ха юмта. Таанадые харахадаа зүрхэм хайладаг»,—гэнэ. Тиихэдэнь Балдан: «Намда ондоо хүнэй алдар соло хэрэггүй! Оренбург ши ошохош. Минии ошоо һаа, Саяана хэзээшье намай хүлисэхэгүй... Хаанабши, Саяана, ерыш»,—гэжэ үйхай болоно. Энээгээр рассказыншье түгэсэшэнэ.

Тобшоор хэлэгдэһэн энэ удха соohoонь тухайлхада, Д. Дылгыров рассказ бэшэхынгээ урда тээ үйлынь хүгжэлтэ, байгуулалта, образууд тухайнь яһала бодожо үзөө байна. Хэрбээ иимэ удха үгөөд, рассказ бэшэ гэжэ мэргэжэһэн уран зохёолшодо дурадхаа һаа, зүрилдөөтэйшье, һонин, өөрсэ образуудтайшье рассказ бэшэхэ байһаниинь һэжэггүй. Харин Д. Дылгыров тиигэжэ шадаагүй. Һаналаа гүйсэдхэхэ хэрэгтэнь олон юумэн дутаа. Нэн түрүүн шадабари. Уран зохёолшын шадабари. Хүнэй зан абари, бүридүүлэн уран һайханай образуудые бүри ойлгосотойгоор хэлээ һаа, амиды, махабадтань этигэмэ хүнүүдэй дүрэ маяг бүтээжэ шадаагүй. Мүнөө үеын хүнүүд һэн тула гүн, орёо сэдьхэлтэй бодолтой байха ёһотойнь арсашагүй. Тэрэнь лэ рассказ соо огто үгы.

Имэ дутагдалнууд редакцида ороһон рассказуудай гол дутагдал болоно. Ц. Дымчиковэй (Хори) «Бирагүй ангуушан», Б. Намдыковай (Мухар-Шэбэр) «Таажа мэдыт», Ц. Цыбикжаповай (Улаан-Үдэ) «Мэргэжэл шэлэбэ», Д. Дугаровай (Аха) «Нүхэд ба ажал» болон бусадай рассказууд—алиниинь алин гэшэгүй—барандаа болоһон ушарые, үйлые үндэһэлжэ бэшэгдэхэдээл, эгээл түрүүн нюдэндэ торолдодог, хараһан үзэһэн юумэнэй газаа талын зурагаар, гэнтэ бии болоһон хүнүүдэй тэдэ үйлэ, ушарай гол удхада халиргай хамаатай юрэнхы хөөрэлдөөгөөр дүүрэшэнэ. Эдээндэ «рассказ» бэшэ, «үнэн болоһон ушар» гэһэн жанрай талаар тодорхойлго үгэбэл таарахашануу бшуу. Теэдшье үнэн болоһон ушарые шадажа бэшэхэ, энэ ушарта хамаадагшадай доторой бодол харуулха тухай яажа мартажа болохоб! Хэрбээ Д. Дылгыровэй рассказайнгаа үйлын хүгжэлтэ байгуулалта, образуудые шэбшэжэ таарyулжа шадаа һаань, бусад олонхи нүхэд энээнээшье хэжэ биранагүй.

К. Ванданoвай (Хори) «Инаг дуранай түрүүшын дуун» гэжэ рассказ 11 хуудаһан дээрэ бэшээтэй, теэд үйлынь хүгжэлтэдэ хабаатай юумэн тухайда 5-дахи хуудаһанһаа эхилжэ үгүүлнэ. Бэшэниинь юундэшье хабаагүй, таһархай удархай һанал бодол, Улаан-Үдэ хотын үйлсэнүүдэй газаа түхэлые зураглалга. Тиигээд рассказайнь хаанашье, яагаадшье дүүрэһэниинь мэдэгдэнэгүй. Али ургэлжэлэл бии юм гү, теэд иимэ юумэ һаань, энээн тухай хэлэхэ шухала бшуу. Үгышье һаа, Д. Дугаровай (Аха) «Нүхэд ба ажал» гэжэ лаб лэ хэблэлэй хахад хуудаһан болохо рассказ абажа үзэе. Тэрээн соонь Александр Даша гэжэ хоёр һурагшад ажал тухай хөөрэлдэнэ. Теэд юу дурданагүйб! Нэгэшье үйлэ үгы. Композициингаа гэхэ гү, али байгуулалтынгаа талаһаа энэ рассказ ямаршье хуули ёһо баримталнагүй.

Эдэ жэшээнүүд юу харуулнаб гэхэдэ, эхилэн бэшэгшэд уран шадабаригүй байхаһаа гадна, уран зохёолой теори тон бага мэдэнэ бшуу. Энээнгүйгөөр уран зохёолшо болохом гэжэ саарһа гуурһа элээһэнэй шал дэмынь хүн бүхэндэ ойлгосотой. Үнэхөөрөөрөөшье инженер болотороо һураагүй, хэдэн олон зузаан зузаан номуудые шудалаагүй хүн мүнөө сагай эрилтэ хангама машина бүтээжэ шадахаал? Тэрээн лэ шэнги, мухар нюдаргаар һайн зохёол бэшэхэгүйш.

Эхилэн бэшэгшэдэй рассказууд соо үшөөшье олон алдуу дутуунууд яһала бии. Жэшээлхэдэ, тэдэнэр ехэнхи ушарта жэнхэни буряад хэлэеэ муу мэдэнэ, тиимэһээнь ойлгосогүй, бүдэхир удхатай бүхэли бүхэли мэдүүлэлнүүд дайралдажа, шэхэндэ хажараар соностоно. Олонхи ушарта бэшэлгын тодорхой маяг баримталагданагүй. Мүн эдэ рассказ cooһoo деталь гэхэ гү, али ямар нэгэ тобшо тодорхой зүйл яажа зураглахаб, али талаһаань, хэды шэнээнээр хаһажа багтаахаб гэхэ зэргэ тон орёо нарин, мэргэжэлэй хабаатай асуудалнууд тухай хөөрэлдэхэ үндэһэншье гаранагүй.

Дээрэ хэлэһэнһээ тобшолходо, редакцида ородог эхилэн бэшэгшэдэй рассказууд ехэнүүд алдуу дутуунуудтай байна. Энэ хэлэгшэһээ уламжалан, яажа һайнууд рассказуудые бэшэхэб гэһэн асуудалай гарахань хуулита. Гэбэшье иигээд, тиигээд бэшэгты гэһэн рецепт угэхэнь хүшэр, юуб гэхэдэ, али бүхы тодорхой ушарта тодорхойгоор хандаха хэрэг гарадаг шуу.

Ёһотой уран зохёолшо болохо гэһэн хүндэ өөрынгөө юрэнхы эрдэм дээшэлүүлхын, ажабайдалай гүн соо, коммунизм байгуулагшадай зэргэдэ дабшахын, түрэл арадтаа, хэлэндээ дуратай байхын, классическа болон мүнөө үеын литературын эрхим зохёолнуудтай танилсахын тон шухалань арсашагүй.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.

Химиин һонин

«ПОЛИФЕН»—ШЭНЭ УТАҺАН

Капроноор оёгдоһон блузка дээрэ халуун утюг табяад үзэе—тэрэмнай үгэнтэ хайлашаха, костюмда кислота дупаажархигты,—тэрэ бэеэрээ соорхо. Зүгөөр «Полифен» гэжэ шэнэ утаһаар оёгдоһон хубсаһан яахашьегүй. Энэ синтетическэ утаһан 80 градус хүйтые, 275 градус халууе тэсэхэ шадалтай. Хэмэл утаһанай Бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлэлгын институтда «полифениие» элдэб аргаар туршажа үзэһэн байна. Сүүдхын туршада утаһан хүсэ ехэтэй серна кислота соо 240 градусһаа халуунда хэбтээ, нүгөө сүүдхэдэнь—ехээр халаагдаһан азотно кислота, тиигээд щелочиин раствор соо хэбтэһэн байна. Эдэ бүгэдые «полифен» дабан гаража. бэшэ синтетическэ хэмэл утаһануудһаа химическэ талаараа эгээл һайн гэжэ тоологдобо. Техническэ хэрэглэмжэдэ тон шухала байһыень шэнэ полифенэй шанар шэнжэ гэршэлжэ угэнэ. Эгээл түрүүлэн газуудые, шэнгэн бодосуудые шүүжэ абахада, мүн хүдэлмэришэнэй хамгаалгын хубсаһа оёхо хэрэгтэй. (ТАСС).

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур.
1964 оной июлиин 28.

ТӨӨРИГДЭҺЭН ХУБИ ЗАЯАН

Д. БАТОЖАБАЙ

(Гурбадахи номhoo отрывок)

Энээхэн үедэ, Гүн Эрбэдэй залуу шуумар бэеые, нарин хурса шарайень хаража байhан Аламжын толгойдо Булад хүбүүниинь hанагдаадхёо бэлэй. Түрэһэн хүбүүн тээшээ харахандал урихanаар Ван Түмэр үрөөhэн нюдэеэ Гүн Эрбэд тээшэ залажа, эмнид гэбэ. Гүүнагар сэхэ бэетэй Гүн Эрбэд нугархагүй бүдүүн хүзүүгээ халта ганхуулан, толгойгоо дохиходол гээд, тэрэниие ойлгоhон тухайгаа тэмдэг үгөө hэн.

—Зай, хэнтнай город арлихаб?—гээд офицер гошхорбо.

Ван Түмэр хоёр гараа холоhoo арбайлган Аламжа тээшэ ерэжэ. тэрэниие эмээхэйгээр тэбэришэнэ, Аламжа мүн лэ хуушан нүхэрөө hая наашаа табихаар бэшээр тэбэринэ ха.

—Баяртай! Хожом бүгэдөөрэн уулзахабди!—гэжэ Ван Түмэр бажагынаса хашхараад, тэбэржэ байhан Аламжаяа Гүн Эрбэд тээшэ түлихижэрхибэ.—Баяртай! Та хоёр минии нюдэндэ hөөргөө эндэ бү харагдагты!

Япон офицер боргооhон хоншоороо шорногод гүүлэн:

—Хүрөө!—гээд үгыень таhалан хашхарба.

—Ябагты, арилагты гэнэм!—Аламжа Гүн Эрбэд хоёр тээшэ Ван Түмэр сухалтайгаар гараа занган хүүгайлна ха.

Ван Түмэрэй урдаhaa Аламжа нэгэ дохёод гаража арилба. Гүн Эрбэд мүн лэ тэрэнэй урдаhaa нюдөө халта эмнигэд гүүлээд газаашаа арилаа hэн.

—Би шамтай үшөө хөөрэлдэхэб!—гээд бүхэтэрхэн офицер Ван Түмэр тээшэ япон офицерэй ёho гурим болгон тулажа ябадаг нарихан тулгуураар занаад гараба.

—Нэгэл няhалхадам ухаа орохо байхаш!—гэжэ Ван Түмэр хашхараад, тэрэнэй хойноhoo даб гэнэ ха. Теэд хүндэ үүдэн тэрэнэй зам хаагаад хаагдашоо бэлэй.

Хоёрдохи дабхарай ууҗэм таhаг соо ажалладаг полковник Ямадзуки хүдэлмэришэд зоной үмдэдэг хубсаhатай хоёр хүнөөр хамта сонходоо зогсоно.

—Минии туhалагша офицер Гүн Эрбэдые hэжэглээд байнаб гэжэ намда хэлээ. Тэрэ Гүн Эрбэдыень шалгахын түлөө нэгэ хүнхүүзэтэйгээр город би зорёон табибаб. Тэрэ хоёрой хойноhoo харахыень хоёр тагнуулшание табяаб. Та хоёр гудамжын хоёр талаар, тэдээнhээ амяараа баhа тагнажа ябаарайгты... Тэрэ гаража ябанад! Түргөөр ошогты!—тээд сонхо тээшэ полковник зааба.

Агнууша нохойнууд мэтэ нүгөө хоёрынь эзэнэйнгээ зааhан тээшэ түргэн шагаажа харабад, Аламжа Гүн Эрбэд хоёр газаа гарашанхай, аргаахан алхалалдажа ябаа hэн.

—Зай!—гэжэ нэгэ доро хусалдахадал гээд үнөөхи хоёрнай гүйлдэжэ гарабад.

Хабсагайн оройдо hуугаад эдишэсэ хаража байhан бүргэд мэтэ хомхой нюдөөр полковник Ямадзуки сонхоороо шагаана. Аламжа Гүн Эрбэд хоёр өөhэд хоорондоо нэгэшье үгэ хөөрэлдэнгүй үндэр шулуун хашаагай үүдээр гаража арилбад. Тэрэ хашаагай үүдэнhээ гараhан үргэн ехэ гудамжа сэб сэхэ Мукденэй вокзал ошодог юм. Тэрэ гудамжые хажуу талаhаань хүндэлэн гараhан зургаан переулогууд байдаг hэн. Хамаг энэ ушар hайн мэдэхэ Гүн Эрбэд гэдэргээшье харангүй, гол гудамжаар сэхэ алхалба. Элдэб hанагдаагүйгөөр хубсалhан тагнуулшад заабол хойноhoомнай дахажа ябаха ёhотой гээд hайн мэдэhэн Гүн Эрбэд гэдэргээшье харанагүй. Эгээл тэдэнэрэй хашаа гарахатай хамта, үнөөхи полковнигой табиhан хоёр тагнуулшад гудамжын хоёр хажуугаар хойноhoонь бии болоо hэн. Харин Гүн Эрбэд Аламжа хоёрой урда тээнь байhан переулок дээрэ үшөө нэгэ тагнуулшан хитад гуталшанда хадааhа наймаалhан хүн болоно хэбэртэй. Үшөө саала переулок дээрэнь баhа нэгэ тагнуулшан эхэнэр саарhaар хэhэн сэсэг наймаална ха.

Үргэн гол гудамжаар үгытэй доройзон үймэлдэн урагша хойшоо субанад. Эдээндэл адляар хубсалhан тэрэ тагнуулшадые лэшье Аламжа танихагүй байгаа. Теэд японтоной аяг зан hайн мэдэхэ болоhон Гүн Эрбэдэй нюдэн Аламжаhaa нэгэ бага хурса ха юм.

—Зай, Гүн Эрбэд..—гээд Аламжа шангаар үгэеэ эхилбэ.

—Шь-шь-шь! Хойно урдамнай дүүрэн тагнуул!—гэжэ хамар дороо Гүн Эрбэд шэбэнээд абана.

Сошордон гайхаhан Аламжа зэлүүдгүй өөдэ уруугаа хараашалаад, үлүү hэжэгтэй юумэ обёороогүйдөө гайхал болон нүхэрэйнгөө нюур шартаба.

—Мүнөө Урда Манжуурай түмэр замай зоно дээрэ ябана гээшэбди,—гээд Гүн Эрбэд нүхэртөө хэлэнэ ха. —Эндэhээ холо бэшэхэнэ Мукденэй вокзал.

Аламжа дуу гаранагүй. Тэдэнэр алхалалдажал ябанад.

—Вокзалhaa саашаа зугадалтагүй. Тэндэшни манай дайсад, япон сэрэгэйхид байдаг,—гээд Гүн Эрбэд аргааханаар шэбэнэхэ зуураа, хургаараа урагшань зааба.—Энэ урдамнай байгааша Мукденэй hургуули гээшэ!

—Минии зугадаха тухай ши мэдэнэ гүш?—гэжэ Аламжа шэбэнэнэ.

—Хамта зугадахабди! Ван Түмэр намда даалгаа hэн. Шамайе түрүүн гаргабални, заабол зугадахыень туhалаарай гэжэ хэлээ hэн,—гээд Гүн Эрбэд шэбэнэхэ зуураа, өөдэ уруугаа хараашална.

Эгээл энэ үедэ сэсэг наймаатай басаган шэхэеэ үлылгэшөөд тэдэндэ дүтэлжэ ябаба. Гүн Эрбэд энээхэн эхэнэртэ hэжэг түрэхэ зуураа, хубсаhыень адаглан хараад абана.

—Сэсэг абахагүй гүт?—гээд басаган тэдэнэрэй хажууда ерэнэ ха.

Хасараа улаанаар будажархиhан залуухан басаганай хуушаршаhан гутал Гүн Эрбэд хёрхоор хараха зуураа:

—Бидэшни мүнгэгүйбди!—гэжэ хэлээд, өөрынгөө зам үргэлжэлүүлнэ.

Мукденэй hургуулиин саагуур урагшаа гараhан заахан квартал тээшэ Гүн Эрбэд годирбо. Тээ саашаа хоёр квартал ябаад, уданшьегүй Мукденэй хитад базаар тэдэнэр хүрэбэд ха. Тэрэ наймаанай талмай хадаа, эгээл нэгэ ехэ магазин соо орошоhонhoo өөрэгүй аад, эб эмхигүйгөөр элдэб нобшо ноохой наймаатай зүhэ бүриин хүнүүдэй хашхаралдаагаар халишанхай байгаа hэн. Теэд Аламжын досоо гансал: «тэрьедэхэ... тэрьедэхэ..»—гэhэн үгэ зээрхэн, зүрхыень түшэгэнүүлнэ. Бүри саашаа тэдэнэрэй ябахадань, үй түмэн үймөөн болошобод. Эндэ юу наймаалнагүйб: сагаан хулганаанhaa эхилээд хатаамал таршаа хорхой, шубуунай hабар, хадааha, хайша хабшаг, хүнэй үhэ, үхэрэй эбэр болоод тоолоожо барахын аргагүй хэрэгтэ хэрэггүй юумэ бариhан зоной хашхаралдаха гээшэнь танаггүй.

Үхэhэн моринной яhа туруунhaa эхилээд, хүдэhэ набтаhанай бүдэй таhархай урдаа обоолhон ута hахалтай заахан үбгэн, мэнэ мэнэ унахаяа байhан сарай соohoo хашхаржа hууна.

—Харана гүш, энэ үбгэниие?—гээд Гүн Эрбэд шэбэнэбэ.

—Харана.

—Зугадахадаа энэ үбгэнэй сарай соо хорохош. Хожомынь энэ үбгэн шамайе гэртээ абаашаха. Бидэнэр тэндэ золгохобди!—гэжэ Гүн Эрбэд шэбэнэд, саашаа түргөөр гэшхэлнэ.

Аламжын зүрхэн сохилжо эхилбэ. Шуран түргэнөөр Гүн Эрбэд бүлэг зон соогуур орожо түрисалдэхэ зуураа, Аламжын эбэр уруу нэгэ юумэ гүдаржархина ха. Гайхал болоhон хүнхүүзэ hамаахан эбэрээ hуулаад үзэбэ. Харин тэрэнэй альган соо нагаанай хүйтэн ута сэмгэн шодогод гээд баригдашоо hэн.

Аламжын досоо бүри эбжэгэнэбэ. Тэрэнэй толгой хүзүүн дээрээ глобус мэтэ эрьелдэжэ захалба. Нюдэниинь гал хаялан улад зоной дундуур шобто гэтэнэ:

Гэнтэ:

—Арил!—гээд, Гүн Эрбэд Аламжые үймэhэн зоной дундуур түлхижэрхихэ мүртөө, нүгөө тээшээ өөрөө харайшаба.

Жэжэ жужа корзинатай юумэнүүдые хүл дороо гэшхэжэ ябаад, хүн зоной унатар бодотор дайран, урагшаа гүйжэ ябаhан Гүн Эрбэдэй урдаhaa нагаан бариhан хүн газар дороhoo гараhан юумэдэл бии болошоно.

—Бай!—гээд, тэрэнэй хашхархатай сүг, гадаhа уруунь Гүн Эрбэд буудажархиба.

Базаар дээрэ бомбын тэhэрhэнhээ өөрэгүй хөөрсэгэнөөн шуугаан болоно. Хүн амитан зүг бүреэ гүйлдэшэнэд. Талада гэгдэhэн зон тээшэ Гүн Эрбэдэй гүйхэтэйнь хамта, үнөөхи сэсэг наймаалдаг басаган тэрэнэй хажуу тээhээ бии болохо мүртөө хоёр дахин гэжэ уруунь буудажархина ха. Дүрбэн зүг тээшээ хамаг амитан хашаагай хана уруу шахасалдашанхай, шахэ дүлиирмээр хашхаралдаа гаргабад. Теэд оройдоошье үни болонгүй япон солдадууд бии болоно, хамаг базаарай амитадые бэhэлжэрхёо бэлэй.

Энэ болоhон ушар Мукден город дээгүүр сахилгаан түргэнөөр тараба. Нэгэ зариманиинь хэлэхэдээ: «Үбгэндөө жүтөөрхэhэн эхэнэр эрээ алаа», —гээд үгэ тараана. Нүгөө зариманиинь: «Түрмэhөө тэрьедэhэн хүнхүүзэнүүдые японтон буудаа»,—гэлдэнэд. Үшөө зариманиинь: «Японой солдадууд базаар дээрэ сугларhан хитадуудые бэhэлжэ ерээд, бүгэдыень шахуу буудажа алаа»,—гэжэ хөөрэлдэнэд. Теэд яахаб, үнгэрhэн юумэ үнгэрөө. Хүн зоной бүхэли hүниндөөшье гайхал болгон хөөрэлдэбэлнь хамаагүй, урданайнгаал гуримаар үбэлэй бүүдэгэр наран огторгойдо мандажа гараба бшуу.

Энэ наранай мандахада, Мукден город соогуур үшөө гайхалтай hураг суу хүрилгөөн hалхин шангеэр айл бүхэнэй хашаа үүдэндэ торохоор бэшээр тараба. Энэ үгэ hурагай үнэрөөр хүгшэн залуу хамаагүй, дохолон таягтайшье бол өөрэгүй, үхибүүд, нялха хүүгэдээ тэбэриhэн зарим мүүдэ хүгтэй гэргэдшье hаа Мукден городой түб талмай тээшэ hубарилдабад. Харгыдаа золгоhон зонууд, хамтадаа яража ябаhан хүнүүд амияа абажа ядан өөhэд хоорондоо гансал юумэ хөөрэлдэнэд ха. «Алуур... Алуур, алалсаан! Шуhан... Шуhан, ухэл!»—гэhэн үгэнүүд хүн бүхэнэй шэхэндэ hүртэй нюуса шэбэнэлдээн болон сопостоно.

Хуушан Мукденэй талмай дээрэ байдаг Будда бурханай субаргын урда тээ гоёолто болгожо хэhэн луу hиилээтэй мантан баханада хоёр ута жадаар сээжэhээнь хадажархёотой барбагар томо хүн хиидэ hанжан байба. Талада ангаhан үхэр малай булаг уhа олоhонhoo өөрэгүйгөөр амитан зон бэе бэеэ даража алахаhaa наашань энэ хүниие харахаяа түрисалдэнэд. Хүн гээшэ яаhан жэгтэй гээшэб даа! Үглөөдэр өөрөө туража үхэхээ ябаhан аад, харин үни эндэ hольбожо ерэнхэй, яhан болоhон хохимой шанаатай нюураа улэгэшүүлэн алуулhан хүниие харахын тула жүдхэхэ юм.

Хамаагүй харагты! Ябахые ябаhан, мүрэниие гаталhан, үйлэ зоболониие үзэhэн, hэлмэ жада хухалhан, хубсаhандаа шуhа халдааhан, харанхыда төөриhэн энэ сагай эрэ хүйхэс Ван Түмэр японой сэрэгэй буугай хоёр ута жадаар сээжэhээ баханада хадаатай, хэтэ мүнхэдөө амаржа байна бшуу. Гайхагты, хамаагүй! Энэ хадаа мүнөөнэй бузар сагай ургуулhан түл жэмэс гээшэ! Муушалагты хамаагүй! Энэ hаглагар үhэтэй ялан шархатай нюур хадаа зоболонто барлаг тааналдай шарха hорьбо бүгэдыень суглуулhан хүнэй шарай гээшэ. Харыт тэрэ, hаглагар хүбхэн үhэтэй толгойень, Таанадтал адли барлаг балартаа төөриhэн толгой ха юм! Харыт, түртэн харыт тэрэ хорон уурлайгаар хараад үхэhэн үрөөhэн нюдыень! Таанадтал адли булагай дарлалтые үзэн ядаhан нюдэн бэшэ аал? Хаана гээшэб нүгөө нюдэниинь гэнэ гүт? Арад зониие мүлжэжэ, дарлажа байгаа эзэрхэг анти энэ хүнэй эдир залуу нюдэндэнь, энеэдэ ехэтэй нюдэндэнь, дурамбай хурсаар холые харадаг нюдэндэнь хорхойтоhондоо, атаархаhандаа тэhэлэ бэшэ аал?

Теэд эндэ сугларhан амитан зон өөр өөрынхеэрээ зугаална. Бэшэг мэдэхэ зонууд тэрэнэй толгойн дээдэ захада хадаhан хабтагай дээрэ томоор бэшэhэн үзэгүүдые хажуудахи нүхэдтөө шангаар уншажа үгэнэ хэбэртэй.

Тэрэ хабтагай дээрэнь: **«Таанар олон түмэн хитад зон, Ван Түмэр гэжэ монголой хүнхүүзэ тухай дуулаhан байхадаа болохот! Хитад арадые наhа үеэрээ үзэн ядажа, хитад тосхонуудые хойно хойноhoонь галдажа, Хитад шуhанай зониие хюдан алажа ябаhан энэ Ван Түмэр хүнхүүзые отрядтайнь хамта манай нарани гараха зүгэй империин эрэлхэг зоригтой сэрэгэйхид барижа, та олон хитад зоной түлөө, танай түрэлэйхидэй адхарhан шуhанай түлөө, шуhан харгыта Ван Түмэрые, өөрыень эндэ саазалбабди!»**—гэжэ бэшээтэй байгаа hэн.

—Ай, хөөрхэй! Ай бурхан, энэ шуhан харгытай бузарые амидыгаар барижа шадаhан Японой эрэлхэг солдадуудта мүргэхэб!—гээд зарим зүнтэг хитадууд гараа наманшалбад.

Тиибэшье, арад зоной дунда: «Японтонhoo муу бузар хүн байгаагүй ёhотой даа!»—гэжэ аргаахан дуу гараха зонууд бии байба. Зарим нэгэнииинь: «Эгээл болоо! Энэ бузар Ван Түмэр тухай би дуулаа hэмби! Үшөөл ондоогоор зобоожо алаха байгаа»,—гэлдэхэ юм. «Ай даа, хөөрхэй! Үгытэй зоной түлөөшье ябажа болоо бэзэш! Муу хүн байбалшни, эдэ бузар японтон шамайе нигэжэ саазалхагүй байгаа»,—гэжэ байгаад, бүри араар байhан энэ шэбэнэлдэнэд. Үшөө бүлэг зон нэгэ газарта сугларшанхай: «Монгол хитад хоёрой илгаа юун байхаб. Үгытэй монгол үгытэй хитад хоёрой илгаа юун байхаб. Үгытэй монгол үгытэй хитад хоёрой аминиинь нэгэ. Манжуурай засагай урдаhaa хитад монголнууд хамтадаа нэгэ хүнхүүзэнүүд болон тэмсэнэ бэшэ аал!»—гээд хөөрэлдэхэ юм.

Харин нигэжэ хөөрэлдэжэ шууяжа байhан зоной дээгүүр, Мукден город дээгүүр хара хирээнүүд хаагалалдан элилдэнэд. «Дахин шэнэ hэе гараа»,—гээд ооглолдоно бэшэ аал?!

«БАЙГАЛ» ЖУРНАЛДА ЮУ УНШАХААР БЭ?

Буряадай АССР-эй уран зохёолшодой Холбооной «Байгал» журналай ээлжээтэ—гурбадахи номер буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ, уншагшадтаа тараагдаба.

Журналай түрүүшын хуудаhанда **Цырен-Дулма Дондоковагай**—«Наран-Хада», «Би—хүнби» гэhэн шүлэгүүд толилогдонхой. Нүгөөдэ хуудаhануудтань **И. Лазутинай,**—«Хара хүн шубууд» гэhэн романай үргэлжэлэл, **Евгений Евтушенкын,**—«Братска ГЭС» гэhэн поэмэhээ бүлэгүүд хэблэгдэhэн байна.

«Дурыем буляаhан Куба» гэhэн **Цэдэн-Жаб Жимбиевэй** замай тэмдэглэл хэдэ хэдэн зурагуудтайгаар эндэ хэблэгдээ. Советскэ Союзай маршал, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой **В. И. Чуйковой,**—«Гурбадахи рейхын эсэс» гэhэн хөөрөөнэй үргэлжэлэл толилогдоо.

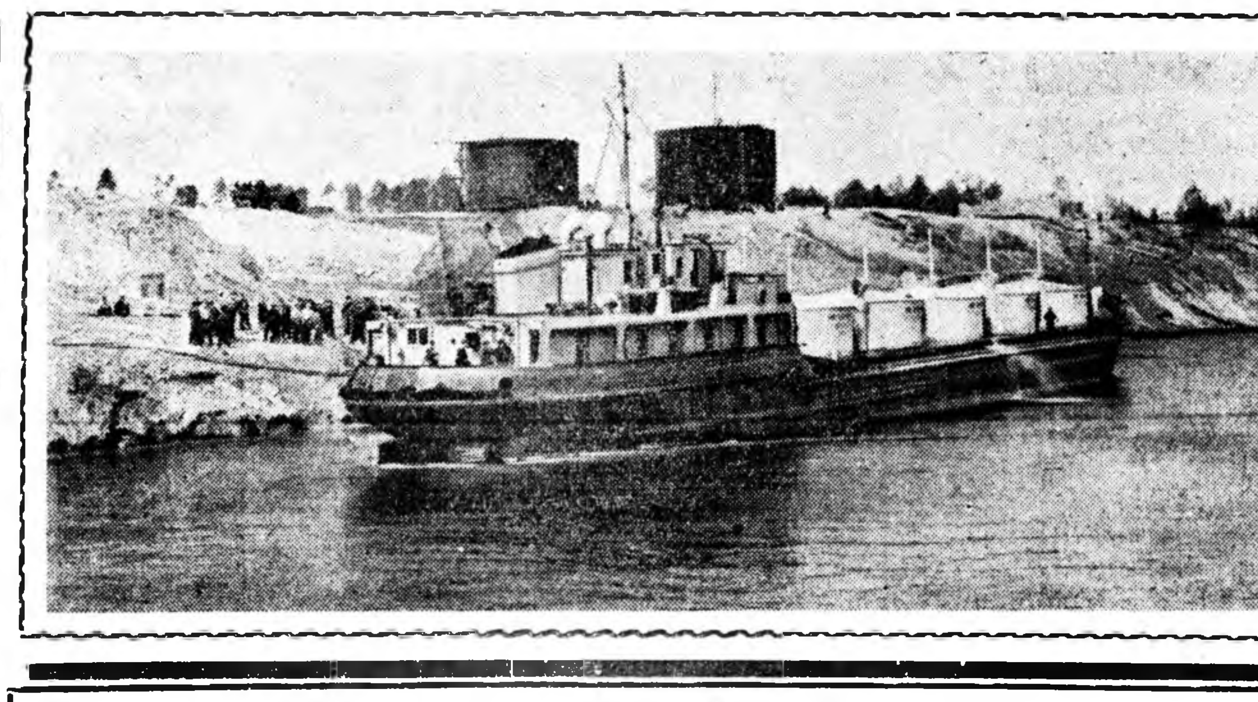
«Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойдо» гэhэн гаршаг доро **О. Березковой,**—«Мүхэшэгүй мүнхэ нэрэнүүд», авиаполкын комиссар ябаhан занасай офицер **Александр Журавлевой,**—«Нүхэр тухайгаа үгэ», 1925 онhoo КПСС-эй гэшүүн **Н. Е. Левскиин,**—«Буугай наяраан соогуур алхалаашад» гэhэн материалнууд too, баримтануудтайгаар хэблэгдээ.

Журналай удаадахи хуудаhануудта үхибүүдтэ зорюулагдаhан «Хараасгай» гэhэн хабсаралта дотор **Цокто Номтоевой,** —«Малшанай хүбүүн» гэhэн рассказ, «Арбан асуудалда арбан харюу», «Ухаансар гунан» гэhэн үгэ буляалдаан онтохон толилогдоhон байна.

Номой шэнжэлэлэй бүлэгтэ **Р. Белоглазовагай,** —«Буряадай залуу наhан» гэhэн шүүмжэлэл хэблэгдэбэ.

Тэрэшэлэн **Ф. Сорокиной,** — «Молор hайхан Монгол ороноор»... гэhэн фото-найруулга толилогдоо.

Аха дүү Монголой литературын түлөөлэгшэдтэ манай халуун баяр! гэhэн гаршаг доро **С. Удвалай**—«Арбан сэрэгшэд юу hанажа байгааб», «**Сэнгын Эрдэни**—«Үрин сагай ерэхэдэ» гэhэн расказууд, **Ц. Цэдэнжавай**—«Эрдэни», **Ч. Чимидэй**—«Үргэлжэ хабар», **А. Тарвын** — «Үглөөгүүр», **Б. Явуухуланай,**—«Хүсэл», «Гал» гэhэн шүлэгүүд хэблэгдэнхэй.

★

ТЮМЕНСКЭ ОБЛАСТЬ. **Шаимска нефть бэдэрэлгын экспедициин нефть бэдэрэгшэд болон олзоборилогшод баясхаланта үдэрнүүдые үнгэргэжэ байна. Тэдэнэр Баруун Сибиртэ хамагhaa түрүүн Трехозерско уурхайе туршахын тулада ашаглаха хүдэлмэри хэжэ байнхай. Шэнэ нефтиин олзоборилго ашаглалгада үгтөө. Конде гэжэ мүрэн соогуур хүсэтэ танкернууд ерэжэ, Сибириин түрүүшын нефть абаа. Зураг дээрэ: танкернуудта нефть ашагдажа байна.**

ТАСС-ай фотохронико.

★ ★

Сэлэнгэ дээрэ болоhон зугаа наадан

Городоймнай ажалшадай сүлөөтэй сагаа бэеэ наранда шарадаг, уhанда ородог газарта үнгэрэгшэ амаралтын үдэр ажалшад олооро сугларжа, Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэрые hайндэрлэлсөө... Гүрэнэй, Далайн-Сэрэгэй Флодой түгүүдаар шэмэглэгдэhэн катернууд, моторно онгосонууд Сэлэнгэ гол дээгүүр тамаржа, hайндэрэй парад эхилнэ. Советскэ Союзай Гимн hүр жабхалантайгаар зэдэлжэ, хүн бүхэнэй досоо баяр еhололой тэмдэг үзүүлнэ. Энээнэй удаа огторгойдо ягаан үнгэтэй ракетэ задаржа, ольтирогой саанаhaa катерай хойно шэргүүсэлдэhэн санашад ехэ долгин дээгүүр hүрэжэ ябаад, эндэ сугларагшадта шамбай солбоноо харуулна. Иимэ мүрысөөн республика дотор түрүүшынхеэ үнгэргэгдэhэн дээрэhээ олоной анхарал татаа бшуу.

Катер, онгосонуудай дунда болоhон мүрысөөндэ хүдөө ажахын институдэй багша Н. А. Замятин түрүү hуури эзэлбэ. Жэл бүхэндэ үхибүүдэй дунда үнгэргэгдэдэг мүрысөө, hореон баhал hонирхолтой байгаа. Энэ үдэр 45 хүбүүд, басагад өөhэдынгөө дархалhан судрануудаар мүрысэжэ ороно. Валерий Жарковой дархалhан харуулда ябадаг, Саша Сажиновай—тагнуулда гарадаг катернууд бултанай анхарал татана. Эдэ катернууд Новосибирскдэ болоhон мүрысөөндэ хабаададаа түрүүшын хоёр hуури эзэлhэн байгаа. Республикын ДОСААФ-ай дэргэдэ эмхидхэгдэhэн олон тоото секцинүүдэй дүн хаража үзэхэдэ, яhала hайн амжалта, дүн түйлагдадаг байна. Далайн-Сэрэгэй Флодой энэ hайндэр дурсагдагша секцинүүдэй спортсменүүд хоорондоо мүрысэжэ, эрхим амжалта түйлаhан, амарагшадай анхарал татаhан байна.

Мүн эдэнэртэйгээ хамта Улаан-Үдэ городой залуушуулай уhанда тамарха дуратайшуулай клубта хүмүүжүүлэгдэгшэд Далайн-Сэрэгэй Флодой hайнэрые тэмдэглэлсээ. Мүнөө республикын гол, горхоной пароход, баржанууд дээрэ тус клубта hуралсажа судна, баржануудай жолоошон, мотористын мэргэжэлтэй боложо гарадаг ха юм.

Зураг дээрэ: 1. УлаанҮдын Железнодорожно районой пионернүүдэй байшангай hурагшад өөhэдынгөө бүтээhэн кораблынуудай модельнүүдые харуулжа байна.

2. Улаан-Үдын уhанда тамаралгын станцида водолаз-спортсменүүд (баруун гарhaa) т. Шевцов, А. Полянский гэгшэд).

В. ГАУЧЕНОВАЙ,
Л. ГАРМАЕВАГАЙ фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Советско-кубинска хани барисаанай хүндэлэлдэ

ГАВАНА, июлиин 25 (ТАСС). Автомобиль заhабарилдаг ехэ завод Гаванада ашаглалгада үгтэбэ. Шэнэ завод хадаа июлиин 26-най үдэртэ Кубын ажалшадай зорюулhан эрхим бэлэгүүдэй нэгэн, 11 жэлэй урда тээ Монкадые добтолгын үедэ наhа барахан баатарнуудые хүндэлhэн хэрэг болоно.

Заводые ашаглалгада үгэлгэтэй дашарамдуулан Кубын ажалшадай, энэ барилга дээрэ хүдэлжэ байhан совет ханинарайнь митинг болоо. Транспортын министр, Социалис революциин нэгэдэмэл партиин национальна хүтэлбэриин гэшүүн Фауре Чамон митинг дээрэ тобшо үгэ хэлээ. Хани барисаамнай энэ заводой барилгада бодотоор бэелүүлэгдэбэ гээшэ. Совет арадай болон тэрэнэй правительствын Кубын арадтай бата бэхи хани барисаатай байhанда, Кубын революцида али бүхы туhаламжа үзүүлхэ талаар оролдолго гаргагдадынь Кубын ажалшад үшөө дахин нюдөөрөө хаража этигэбэ.

«Кубино-советскэ хани барисаан» гэhэн нэрэ шэнэ забодто олгогдоо. Заводой бүхы түхеэрэлгэнь СССР-hээ эльгээгдэhэн байна.

Заводто 1.100 гаран хүдэлмэришэн хүдэлнэ. Тэдэнэй 120-ниинь Советскэ Союзда hураа, үлдэгшэ хүдэлмэришэдынь совет мэргэжэлтэдэй туhаламжаар нютаг дээрээ бэлэдхэгдэнэ.

Экономиконь хугжэнэ

ВАРШАВА, июлиин 25. (ТАСС). 1964 оной нэгэдэхи хахадта ПНР-эй арадай ажахын ямараар хүгжэhэн тухай ПНР-эй Главна статистическэ управлениин мэдээсэл тэндэ толилогдоо гээд ПАП агентство мэдээсэнэ.

Жэлэй түрүүшын хахадта промышленна продукциин хэмжээн бүхыдөө 8,8 процентээр нэмээ.

1964 оной нэгэдэхи хахадта гадаадын худалдаа наймаанай хэмжээн нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал 13,8 процентээр дээшэлhэн байха юм.

Үнгэрэгшэ жэлэй тус үеынхитэй сасуулбал, энэ жэлэй нэгэдэхи хахадта гэгээрэл, наука, культура, элүүрые хамгаалга болон физкультурада гүрэнэй бюджедhээ мүнгэ гаргашалга 9 улүүтэй процентээр, социальна тэдхэмжэдэ — 8 процентээр нэмээ.

КПСС—бүхы дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй манлай

ТЕЛЬ-АВИВ, июлиин 25. (ТАСС). Израилиин коммунис партиин (КПИ) ЦК-гай пленум эндэ болоо гээд «Кол-Гаам» газетэ мэдээсэнэ. Политическэ байдал тухай КПИ-гай генеральна секретарь С. Микунис пленум дээрэ элидхэл хээ. Үнгэрhэн үе соо Израилиин правительствын политикэдэ ехэ хубилалта болоогүй, урда мэтэ империалис гүрэнүүдтэй, плангаяа США-тай үгэсэхэ политика бэелүүлэгдэhээр гээд пленумэй баталан абаhан резолюци соо хэлэгдэнэ.

Панхаруудтаhан бенгурионовско политическэ хараа шугамые (Израилиин урдын премьер-министрэй баримталдаг империалистнуудтай үгэсэхэ гэhэн хараа шэглэл—редакциин ажаглалта) хубилгахын түлөө, Дүтын Зүүн зүгэй районие ядерна зэбсэгhээ сүлөө байлгахын тула, буу зэбсэг ядаралтайгаар түхеэрэлгые болюулхын, Израильдэхи араб үндэhэ яhатанда тэгшэ эрхэ хангахын түлөө тэмсэхыень партиин бүхы гэшүүд резолюци соо уряалагдана.

«КПИ хадаа марксизм-ленинизмын гол ёhонуудта, пролетарска интернационализмын үзэлдэ үндэhэлэн өөрынгөө политикые бэелүүлнэ, хүдэлмэрилнэ, тиихэдээ, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй манлай—КПСС-ые мэдэрнэ, тэрэнэй генеральна политическэ шугамые хүсэдөөр hайшаана» гээд резолюци соо хэлэгдэнхэй.

КПК-гай ЦК-гай hандаргахы ябуулга коммунис хүдэлөөндэ хоро хүргэнэ гээд резолюци соо тэмдэглэгдэнхэй. Коммунис партинуудай шэнэ уласхоорондын зүблөөе олон жэлдэ хойшолуулха тухай хитад хүтэлбэрилэгшэдэй дурадхалые зүбшөөхөөр бэшэ гээд резолюци соо хэлэгдэнэ.

Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөө зарлаха шухала гэжэ КПИ тоолоно гээд резолюци соо хэлэгдэнэ.

Сагаан байшанда уулзалга болобо

ВАШИНГТОН, июлиин 25 (ТАСС). Президентын тушаалда республиканска партиhaa кандидат Голдуотертой США-гай президент Джонсон үсэгэлдэр Сагаан байшан соо уулзаа. Уулзалга 16 минутын турша соо үргэлжэлөө. «Үндэhэ яhанай илгаа гаргалгын талаар бэрхэшээлтэй байдалые тохёолдуулхагүй» гэжэ Джонсон Голдуотер хоёр хэлсээ гээд уулзалгын hүүлээр Сагаан байшангай хэhэн мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Нэгэн hаналтай байжа шадабагүй

ВАШИНГТОН, июлиин 25. (ТАСС). Америкын гүрэнүүдэй организациин (ОАГ) гэшүүн оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй консультативна зүблөөнэй эхилhээр дүрбэдэхи үдэртэнь хэдэ хэдэн нюуса уулзалганууд болоно эхилhэн байна. Кубада эсэргүү «шанга» хараа шэглэл баримталхые хүсэдэг Венесуэлын болон Коста-Рикын делегацинууд Аргентинын болон Перүгэй хүтөөлэгшэдтэй уулзажа Кубада эсэргүү дипломатическа болон экономическа хэмжээнүүдые дэмжэхыень тэдэниие бэлэлhэн байна. Удаань бүхы министрнүүд нюусаар сугларaa.

Зүблөөнэй документые эсэслэн зохёохо талаар арсалдаанай таhалдаггүй дээрэhээ хаамал заседани болоо гээд зүблөөнэй забhарлалгын үедэ хөөдэлдөөн болодог байна. Үсэгэлдэр резолюциин проект дурадхагдаа. Тиихэдэ Куба «hүйдхэлтэ ябуулга» хэнэ, эненэ эзэрхэг түримхэй ябуулга гээшэ гэжэ проект соо хэлэгдэнхэй.

—◇—

У Тан Бирма ерэбэ

РАНГУН, июлиин 25 (ТАСС). Бирмын правительствын уряалаар ООН-ой генеральна секретарь У Тан гурбан хоногоор айлшалхаяа Лондонhoo мүнөөдэр эндэ ерээ. Эндэ ерэн сасуугаа, аэропорт дээрэ тэрэ иигэжэ мэдүүлээ. Урда Вьетнамай асуудал сэрэгэй аргаар бэшэ, харин хэлсээ хэхэ аргаар шиидхэгдэжэ шадаха гэжэ би hанаха байнаб.

Урда Вьетнамда, тэрэшэлэн Зүүн Урда Азида хаа хаанагүй сэрэгэй бэшэ, харин политическэ болон дипломатическа арганууд хэрэглэгдэхэ ёhотой гэжэ Францийн президент де Голльтэй хэлсээ хэхэдээ үгэеэ ойлголсоhон байгаабди гээд У Тан хэлээ.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: Г. Лончаковой Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозhoo бэшэhэн тэжээл бэлэдхэлгын муугаар ябуулагдажа байhан тухай шүүмжэлхы корреспонденци; байгша оной июлиин 20-ной байдалаар республика дотор hү hаалгын ябаса тухай сводкодо хүдөө ажахын продукнуудые үйлэдбэрилхэ ба бэлэдхэхэ министерствын ахалагша инспектор Л. Петиновэй бэшэhэн тайлбари. Энэ хуудаhанда 1964 оной түрүүшын хахадта Буряадай АССР-эй арадай ажахы хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэлэй эхин.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Партийна хүдэлмэриин нүлөө ехэгэй байхын түлөө» гэhэн рубрика доро «Түрүүшын үдэрhөө бэрхэшээлдэ оробо» гэhэн статья; «Түрэл орон доторнай» гэhэн гаршаг доро союз дотор боложо байhан элдэб hонин; В. Колковой «Хуряалгын эхилтэр хамаг үриез түлэхэ» гэhэн корреспонденци.

Гурбадахи хуудаhанда: Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэлэй үргэлжэлэл; уласхоорондын байдалаар хилын саанаhaa абтаhан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: спортын hонин; арадай ажахын hалбаринуудhaa абтаhан информацинууд; элдэб соносхолнууд толилогдоо.

Сагаан ударил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэhэнэй ёhoop, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха. Байгал шадарай, мүн бусад аймагуудта бага зэргээр хура бороон, аадар орохо. Баруун урда зүгhөө hүлахaнаар hалхилха. Хойто болон Байгал шадарай аймагуудта 23—28, бусад газар нютагуудта 28—33, Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 18—20, үдэртөө 29—31 градус дулаан болохоор баг саагдана.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00176. Зак. № 714.

БУРЯАД ҮНЭН

4 дэхи нюур.

1964 оной июлиин 28